

HUMANISTEN

HUMANISTERNAS MEDLEMSTIDNING

ÅRGÅNG 22 DECEMBER 2021 NR 4

A circular arrangement of six stylized, 3D human figures in various colors: yellow, orange, red, purple, blue, and green. They are all holding hands, forming a circle. The background is a light, neutral color.

TEMA-
NUMMER:
GODHET

Godhetens dilemma

Den fria viljans godhet

Godhet är i betraktarens öga

De älskar *sin* bild
av Bangladesh

HUMANISTEN NR. 4 2021 Tema: Godhet**Redaktörerna har ordet**

Patrik Lindenfors & Janna Aanstoot.....4

Nyheter: Hedeniuspriset 2021 till**Dawid Isaak-biblioteket**.....5**Nyheter: Tacktal Hedeniuspriset**

Emelie Wieslander.....5

Nyheter: En höstkonferens för yttrandefrihet

Richard Moreau och Magnus Timmerby.....7

Nyheter: Lars Vilks

Torbjörn Elensky.....8

**Nyheter: Svenska- och internationella erfarenheter
av dödshjälp vid obotlig sjukdom**

Christopher Hedström.....9

Nyheter: Notiser.....10**Tema: Godhetens dilemma**

Ordförande David Rönnegard har ordet.....11

Tema: Vad är godhet?

Martin Nybom och Göran Torrkulla.....12

Tema: Den fria viljans godhet

Janna Aanstoot.....13

Tema: Vad händer med våra öppna hjärtan?

Ulf Gustafsson.....14

Tema: Godhet är i betraktarens öga

Patrik Lindenfors.....15

Tema: Moralisk stagnation och emancipation

Oliver Filipov Madjar.....17

Tema: De älskar sin bild av Bangladesh

Andreas Lagerlöf.....18

Tema: Goodness me!

Jahanara Nuri.....20

Tema: Godis och grönslös godhet

Shilan Hasan.....21

Debatt: En vital demokrati kräver politisk anständighet

Anders Källström.....23

Debatt: Makt, moral och sexmissbruk

Harry Margulies.....25

Debatt: När godhet öppnar för övergrepp

Ingvar Åhman - Eklund.....27

Kultur: Dikter

Amanda Sköld och Martin Björnsson.....22

Kultur: Ett minnesvärt samtal

Håkan Jenner.....30

Önskan om humanistiskt gravskick

Annelie Berntsson Berg och Ulf Gustafsson.....32

From saints and war heroes to science heroes

Maciej Podgórski.....33

Tre generationer har fått trygghet

Sven Olof Andersson.....34

Tema i nästa nummer av HUMANISTEN: **KÖN**

SEKULÄR HUMANISM:

*förnuft,
omtanke,
ansvar*

HUMANISTEN

Medlemstidning för Humanisterna.
Utkommer med 4 nummer per år.
ISS 2000-178

Redaktörer

Patrik Lindenfors & Janna Aanstoot

Medarbetare i detta nummer

Janna Aanstoot
Patrik Lindenfors
Ulf Gustafsson
Oliver Filipov Madjar
Emelie Wieslander
Richard Moreau
Magnus Timberby
Torbjörn Elensky
Christopher Hedström
Andreas Lagerlöf
Jahanara Nuri
Shilan Hasan
Harry Morgulies
Ingemar Åhman - Eklund
Martin Nybom
Göran Torrkulla
Håkan Jenner
Annelie Berntsson Berg
Maciej Podgórski
Sven Olof Andersson

Grafisk form

Uno von Corswant

Ansvarig utgivare

Patrik Lindenfors
patrik.lindenfors@humanisterna.se

Tryckeri

Ale Tryckteam, Bohus

Skriv i Humanisten

Skicka ditt manus till:
humanisten@humanisterna.se

Vi kan tyvärr inte betala något honorar för publicerade texter och bilder och vi ansvarar inte heller för insänt, ej beställt material. Om så behövs kommer vi att redigera textmaterialet. Insänt material som ej efterfrågats bör inte överstiga 4500 tecken (med blanksteg). Redaktionen förbehåller sig rätten att använda allt publicerat material på Humanisternas hemsida eller blogg.

Manusstopp nr 1 2022:
27 februari

REDAKTÖRERNA HAR ORDET:

Janna Aanstoot & Patrik Lindenfors

Vadå godhet?

Inget ämne krånglar till tankarna som detta nummers tema. Det kan väcka skuld och skam och ångest: Är jag god nog? Måste man vara god? Vad är egentligen godhet? Det ställer filosofiska grundtankar på sin spets. Är det goda handlingar som räknas eller goda avsikter? Eller handlar det bara om goda konsekvenser?

För att svara på sådana frågor måste man först reda ut det här med vad "god" egentligen betyder. Några har blivit provocerade. Varför godhet? Vem har sagt att man måste vara god? Vad är det egentligen för begrepp? Betyder god samma sak som snäll? Kan man vara både god och manipulativ?

God är i filosofisk mening ett begrepp som beskriver någontings värde. Något kan vara gott i sig självt eller gott i relation till något annat. Gott kan också handla om moral, men behöver inte handla om moral. Men att veta det hjälper oss bara en bit på vägen, för även när vi har betydelsen klar för oss är det svårt att applicera begreppet ordentligt. Vi vill väl alla vara goda – men hur blir vi det?

För ett antal år sedan introducerades *godhetsknarkare* som begrepp i media. Tanken var att beskriva människor som gör gott av egoistiska syften, för att skylta med sin godhet inför andra utan att fundera över konsekvenserna. Har sådan godhet alls att göra med att behandla andra människor väl? Andra vänder sig mot det paradoxala i begreppet. Hur kan det bli för mycket av det goda i en värld som kämpar med så mycket svårigheter, problem, orättvisor och ondska? Är inte varje steg mot en bättre värld det enda som på något sätt kan anses som en mening med livet? Skit samma om människor gör gott av egoistiska skäl, det enda som spelar roll är väl att det blir bra.

Lätt är det inte, och de olika texterna belyser detta. Några som gör gott är i alla fall årets Hedeniuspristagare: Dawit Isaak-biblioteket. De uppmärksammar hur det fria ordet genom tiderna och fram till idag begränsats och har i sina hyllor tusentals förbjudna och censurerade böcker. Det är en godhetsinsats väl värd att prisas, även om de med detta samtidigt skyltar att de gör gott.

Frågan är om vi inte alla borde försöka göra mer gott, även av egoistiska syften. På så sätt kan vi inspirera andra till samma sak. Så blir världen sakta bättre.

Ja ni. Det kan ni fundera på medan ni läser vår tidskrift denna gång. Denna vecka vill vi också rikta ett särskilt tack till vår praktikant, Oliver Filipov Madjar, som hjälpt oss med nyheter, texter och annat smått och gott. God läsning!

Janna Aanstoot och Patrik Lindenfors

Oliver Filipov Madjar,
statsvetenskaplig student
vid Lunds universitet.

I några nummer framöver kommer Oliver att göra sin praktik här på Humanisten-redaktionen. Oliver är medlem i Humanisterna Syd och hans intresse för Humanisterna startade när han började studera kandidatprogrammet i mänskliga rättigheter vid Lunds universitet. Efter att ha studerat några kurser på universitet växte hans fascination för abstrakta frågor som förnuft, frihet och kritiskt tänkande. Efter att ha stött på Humanisternas hemsida insåg han att detta är en organisation som bedriver frågor han själv står för.

Universitetet ger studenter möjligheten att praktisera för olika organisationer så därför valde han att ansöka om praktik hos Humanisterna. Oliver kommer att få möjlighet att göra research, skriva artiklar, samla nyhetsinformation och delta i redigeringsarbetet med provstart nu i höst och med fortsatt praktik under våren.

NYHET

Hedeniuspriset 2021 till Dawit Isaak-biblioteket

Årets Hedeniuspris tilldelas Dawit Isaak-biblioteket för deras arbete för främjandet av fri åsiktsbildning och yttrandefrihet.

Dawit Isaak-biblioteket invigdes i september 2020 och har tagit sitt namn efter Dawit Isaak, EU:s enda samvetsfånge, som i år suttit fängslad i Eritrea i 20 år. De uppmärksammar hur det fria ordet genom tiderna och fram till idag begränsats.

Det är en ära att i år få tilldela Hedeniuspriset till Dawit Isaak-biblioteket. Vi ska aldrig ta våra friheter

och rättigheter för givna. Nya ukto-ritära strömningar i flera länder visar att samhällen kan backa, och det börjar ofta med att yttrandefriheten stryps. Dawit Isaak-biblioteket tillgängliggör verk som utsatts för censur eller förbud, och slår vakt om yttrandefriheten”, säger Humanisternas ordförande David Rönnegard.

Humanisternas motivering:

Förbud, censur, och hot mot författare och konstnärer, i Sverige och den övriga världen, fortsätter att utgöra ett hot mot yttrandefriheten. Friheten att uttrycka sig fritt är avgörande för vår demokrati genom det fria utbytet av idéer, samt en förutsättning

för människans konstnärliga utlopp.

Dawit Isaak-Biblioteket uppmärksammar hur det fria yttrandet har förbjudits och censurerats genom tiderna och fram till idag. Dawit Isaak-biblioteket är unik i världen med sitt fokus på yttrandefrihet. I sina hyllor har biblioteket tusentals exempel från hela världen på litteratur och musik som förbjudits och censurerats. Från kända humanister som Salman Rushdie och Taslima Nasrin till regimkritiker, journalister, homosexuella och feminister. Initiativet har givit det fria ordet och den konstnärliga yttrandefriheten en synlig plats.

Biblioteket har tagit sitt namn efter Dawit Isaak, EU:s enda samvetsfånge, som i år suttit fängslad i Eritrea i 20 år. För främjandet av fri åsiktsbildning och yttrandefrihet tilldelas Dawit Isaak-biblioteket 2021 års Hedeniuspris.

NYHET

Tacktal Hedeniuspriset

Av Emelie Wieslander

Stort tack! Detta pris går till alla som står bakom skapandet av Dawit Isaak-biblioteket – Ulrika Ahlberg, Jens Zingmark, Jude Dibia, Jasmina Dizdarevic Cordero och Parvin Ardalan. Självt heter jag Emelie Wieslander och är enhetschef för enheten för dokumentation och yttrandefrihet på Malmö stadsarkiv, där Dawit Isaak-biblioteket är organiserat.

När jag började fundera på det här med att skapa ett slags yttrandefrihetsbibliotek, för ca 2-3 år sedan, så tänkte jag att jag skulle bli Sveriges mest utskälda kommuntant efter att vi öppnat. Tänk er – ett bibliotek med bara böcker som människor med makt

ansträngt sig för att hålla borta från allmänheten. Böcker som du och jag inte skulle ha fått läsa, om någon annan fått bestämma. Det säger ju sig självt att det är som bäddat för trubbel. Människor kan komma in på biblioteket och bli upprörda över allt möjligt – hbtq-vänligt innehåll i barnböcker, böcker som ifrågasätter religion eller traditionella normer, böcker med föräldrat språkbruk eller som innehåller fåniga karikatyrer och stereotypa skildringar av t.ex. invandrare eller minoriteter, böcker vars innehåll ifrågasätter regimer, eller böcker med feministiskt innehåll. Och så mycket annat. Som sagt, vem som helst som kommer in i det här biblioteket kan bli för-

bannad. Så att stå här idag och ta emot Hedeniuspriset känns därför oerhört glädjande.

På Dawit Isaak-biblioteket kan du som besökare låna och läsa böcker som någonstans, av någon anledning, vid någon tidpunkt blivit förbjudna, censurerade eller där man på ett strukturellt sätt försövat för läsarna att läsa boken. Böcker skrivna av författare som hotats, fängslats, ibland mördats, eller tvingats i exil på grund det hon eller han skrivit. Äldre böcker och nutida litteratur. Barnböcker, romaner, poesi eller biografier. Böcker på originalspråk eller översatta. Det lokala och globala, det lättillgängliga och

specialiserade. För "det fria ordet" har aldrig varit fritt. Så länge det har funnits skrifter har det funnits människor med makt som velat och kunnat censurera.

Idag har vi på biblioteket ca 4000 titlar, cirka hälften av dem är "förbjudna böcker" och andra hälften är fakta- och kontextböcker som ger en bakgrund eller förklaring till de förbjudna böckerna. Alltså facklitteratur om censur, yttrandefrihet, historia, medborgarrättsrörelser med mera. En stor del av de böcker vi har på Dawit Isaak-biblioteket är böcker som inte finns att hitta på andra bibliotek. Jag tror att ni kan föreställa er att det inte alltid är så lätt att hitta och köpa in dessa böcker, speciellt inte när det handlar om böcker på språk vi inte behärskar eller när böckerna ges ut endast av små förlag som vi inte känner till. Så vi är beroende av hjälp, tips och samarbeten, från allmänheten och organisationer. Man kan exempelvis tipsa på vår hemsida: www.malmo.seldawitisaakbiblioteket.

I varje förbjuden boks insida av pärmen har vi satt ett "Exlibris" som förklarar varför boken är eller varit kontroversiell, var och när i tid och vad som hänt med författaren. Exempelvis kan man i boken Tjuren Ferdinand läsa att boken förbjöds av Franco-regimen eftersom Ferdinand ansågs "för pacifistisk" och att den brändes på bokbål både i Spanien och Tyskland. Syftet med alla dessa Exlibrisar är att skapa låga trösklar och ge en tydlig överblick för besökarna av de mest vanliga anledningarna till att censurera eller förbjuda litteratur. Vi är ett folkbibliotek, och man ska inte behöva vara forskare eller aktiv medlem i Amnesty eller Svenskap Pen för att ta till sig eller förstå innehållet i Dawit Isaak-biblioteket.

Förutom litteratur så introducerar vi så sakteliga även andra konstformer i biblioteket – förbjuden musik, journalistik, film och så småningom konst och serieteckning. Vi arrangerar författarsamtal, seminarier och utställningar. Vi genomför så gott som varje vecka, nu äntligen igen, klassvisningar och workshops med högstadies- och gymnasieelever.

Varför gör vi då det? Varför har vi, Kulturförvaltningen i Malmö, startat ett yttrandefrihetsbibliotek överhuvudtaget? Av många anledningar såklart. För att tillgängliggöra böcker som annars kan vara

svåra att få tag på. För att underlätta för forskning inom området konstnärlig frihet och yttrandefrihet genom att tillgängliggöra ett samlat bestånd av denna typ av litteratur. För att öka medvetenheten om den konstnärliga frihetens begränsningar i världen. Men också, för att det visade sig att det faktiskt inte fanns något publikt bibliotek någonstans i världen som riktade in sig på just förbjuden litteratur, trots att trycket mot författare och journalister hårdnar runtom i världen, även här i Europa.

Jag har funderat mycket på varför det inte finns fler yttrandefrihetsbibliotek, och det finns säkert flera anledningar. Men en anledning tror jag är rädslan för att göra fel och kränka. Jag tänker till exempel på bokbålen av "ej politiskt korrekta" skolböcker i Kanada som man kunde läsa om i media alldeles nyligen, där böcker eldades upp "i undervisningssyfte", och visade det sig, på väldigt lösa grunder. Böcker som ansågs kränka och där bokbålen skulle korrigera historien.

Naturligtvis är det inte Dawit Isaak-bibliotekets målsättning att leverera sanningar om rätt eller fel litteratur, eller kränka människor genom att tillgängliggöra litteratur som kan uppröra. Det är så väldigt lätt att hamna i polariserade åsiktsläger när man diskuterar yttrandefrihet och konstnärlig frihet. Svart eller vitt. Ont eller gott. Vår förhoppning med Dawit Isaak-biblioteket är därför att du som besökare, med hjälp av tillgång till information och olika perspektiv, kan forma dina egna tankar kring yttrandefrihet och vad som är viktigt för att kunna leva i en demokrati tillsammans.

Jag tror att vi tar rätt mycket för givet att vi kan och får läsa nästan vad som helst i Sverige. Men vi ser inte böckerna som saknas i bokhyllorna, eller böckerna som inte ens skrevs på grund av självcensur. Gränserna för yttrandefrihet och konstnärlig frihet rör sig ständigt fram och tillbaka. Vissa saker som var självklara tidigare är det inte längre, eller vice versa. Ta boken Onkel Toms stuga som exempel. När den skrevs av Harriet Beecher Stowe på mitten av 1800-talet ansågs den kontroversiell för att den kritiserade slaveriet och den plockades systematiskt bort från bibliotek och bokhandlar. Senare blev boken kontroversiell igen, men

nu för att den ansågs innehålla rasistiska karikatyrer. Det visar hur bilden av ett verk kan förändras över tid, och att var tid innehåller sin form av censur. Den kan såklart se olika ut i olika delar av världen, även om det finns genomgående röda trådar. Harry Potter är till exempel en av de mest sålda och populära böckerna i Sverige. Samtidigt är det en av de mest "banned books" i amerikanska skolbibliotek, där föräldraorganisationer och religiösa samfund har ett stort inflytande över vilka böcker som eleverna ska få läsa. (Gissa förresten varför Harry Potter är förbjuden på så många skolbibliotek i USA? Om du läser Exlibriset i boken så får du veta att den innehåller magi, och anses därför ifrågasätta kristendomen.)

Folkbibliotek i Sverige har å sin sida ett lagstadgat uppdrag – att verka för demokratins utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Ett väldigt aktningsvärt uppdrag. Men hur skulle vi kunna bidra till fri åsiktsbildning om vi plockar bort allt sådant som kan anses stötande? Detta blev så tydligt för mig personligen första dagen efter att vi öppnade Dawit Isaak-biblioteket. En äldre dam ringe och frågade – "jag läste att ni öppnat ett bibliotek med förbjuden litteratur. Nu undrar jag, har ni även böcker som Mein Kampf på biblioteket?" Åh, det här blir ett jobbigt samtal tänkte jag. Ja, svarade jag, det har vi. "Åh så bra, jag har jobbat hela mitt liv med att kämpa mot rasism, och jag har alltid velat läsa Mein Kampf för att förstå vad det är jag kämpar mot. Men jag har aldrig lyckats låna boken på biblioteken där jag bott för de har aldrig haft boken. Så den skulle jag vilja fjärrlåna, tack".

Slutligen skulle jag vilja nämna valet av namn på vårt bibliotek – Dawit Isaak. Dawit har idag suttit fängslad i 7358 dagar, utan rättegång, för att han använde sina mänskliga rättigheter att skriva och sprida sina ord. Han symboliserar själva esensen av budskapet med Dawit Isaak-biblioteket – ta inte kultur och yttrandefrihet för givet.

Emelie Wieslander,
enhetschef för dokumentation och
yttrandefrihet på Malmö Stadsarkiv

NYHET

En höstkonferens för yttrandefrihet

Av Richard Moreau och Magnus Timberby

Cirka 50 engagerade humanister från hela Sverige möttes på Mayfair Hotel i Malmö för att i två dagar utbyta tankar och idéer, ta del av intressanta föreläsningar och inte minst dela ut Hedeniuspriset till årets världiga mottagare: Dawit Isaak-biblioteket, vars representanter också glädjande var på plats. Ni som inte var där kommer kunna se konferensen i efterhand på Humanisternas Youtube, men här är ett sammandrag.

Förbundsordförande David Rönnegård var först ut och satte tonen genom att belysa arbete inom förbundet som projektet Humanistisk medmänniska, gratulera årets Hedenius- pristagare samt tala runt konferensens tema: hur Humanisterna kan motverka nyauktoritära strömningar.

Därpå följde en engagerande föreläsning av journalisten och författaren Andreas Ekström om "vikten av både och", ett brandtal för vikten av de grå nyanserna och mot polarisering på nätet. Föreläsaren hann även med att försvara både nätneutraliteten och den svenska byråkratiska modellen. Andreas hade dessutom med sig flera exemplar av sin bok "Att hitta" som han skänkte bort, vilket vi som hade turen att få tag på ett exemplar tackar hjärtligt för.

Magnus Timberby, ordförande i Humanisterna Syd, noterade att nyauktoritära strömningar kan komma både från höger, vänster och från religiöst håll. Som humanister bör vi vara vaksamma på alla sådana tendenser.

Dagens officiella aktiviteter avslutades med en workshop där vi i grupper diskuterade frågan vad vi som Humanister, nationellt och lokalt, kan göra för att motverka nyauktoritära strömningar och grupperingar. Många tankar och perspektiv på detta framkom under workshopen och att summera dem alla skulle kräva en serie av artiklar bara om det. Men vikten av att hitta nya former för samarbeten var något som de flesta grupper var överens om, då detta inte är en fråga som Humanisterna

ensamma kan bemöta. Att vi vågar säga emot och bemöta antidemokratisk retorik var en återkommande åsikt, men då menade flera på workshopen att det krävs ett material för att kunna höja kompetensen om de antidemokratiska och nyauktoritära strömningarna och deras strategier.

Söndagen var Humanismens dag och inleddes med musik och livsberättelser från tre författare och konstnärer som tvingats i exil pga. sin aktivism och nu bor i Malmö, tack vare fristadsnätverket ICORN. Söndagsmorgonen öppnades av Yasmine Elbaramawy som spelade oud, ett egyptiskt stränginstrument. Hon framförde den egna kompositionen "Anonymous", ett lågmält men ursinnigt stycke tillägnat de offer för förtryck vars namn ej är kända. Yasmine berättade om sin aktivism i Egypten och visade några Korancitat för att illustrera islams våldsamt intoleranta syn på icketroende. Hon tog också tillfället att ge en känga till dem som tror att det är rasistiskt att ifrågasätta religion.

Paret Nilofar Langar och Mukhtar Wafayee, båda fritänkare, journalister, författare och poeter, berättade om sin aktivism i Afghanistan som de nu fortsätter från Europa. Nilofar berättade med brinnande feministisk övertygelse om kvinnors hårt kontrollerade liv i hemlandet, något hon själv tidigt frigjorde sig från. Det tog paret tre år att övertyga sina familjer att få gifta sig då deras olika etniciteter präglas av historiska konflikter. De visade ett filmklipp från sitt bröllop där de i stället för en traditionell lyxig bjudning med hundratals gäster valde en park och bjöd in gatubarn. Efteråt fick de kritik för att ceremonin ansågs omuslimsk. Mukhtar avslutade med att läsa ur sin bok Detta blod vittnar om Guds vrede, enligt Sydsvenskans recension "en nödvändig bok som gör ont att läsa".

Söndagen fortsatte med information om den nya verksamheten Humanistisk med-

människa som finns för alla som behöver någon att prata med. I första skedet är tjänsten ett telefonnummer som rings anonymt men visionen på sikt är att vi också vill finnas på plats till exempel på sjukhus, fängelser och i försvaret. Annelie Berg berättade om den gedigna utbildning alla volontärer genomgår och Krister Weber gav tankvärda insikter om hur man i samtal möter människor i kris, ensamhet och sorg.

Vidare berättades om planerna inför nästa World Humanist Congress som kommer äga rum i Köpenhamn 2023. Det blir en stor tillställning med uppemot tusen humanister från hela världen och kända gäster. Humanisterna Syd samarbetar med kollegerna i Humanistisk Samfund på andra sidan sundet och rekryterar nu volontärer som kan hjälpa till både på plats och med planering.

Konferensen avslutades ceremoniellt med Hedeniuspriset som i år gick till Dawit Isaak-biblioteket i Malmö, världens kanske enda yttrandefrihetsbibliotek. Biblioteket har ett par tusen böcker som är förbjudna i andra delar av världen, från kända humanister till regimkritik, feministiska och hbtq-vänliga budskap, och inte minst barnböcker.

Priset togs stolt emot av en delegation från biblioteket. Emilie Wieslander, enhetschef för dokumentation och yttrandefrihet i Malmö kommun och kollegerna fick berätta om hur idén blev verklighet, hur man jobbar med kurateringen av detta speciella urval samt att biblioteket har planer på att expandera enhetschef för dokumentation och yttrandefrihet i Malmö kommun och kollegerna fick berätta om hur idén blev verklighet, hur man jobbar med kurateringen av detta speciella urval samt att biblioteket har planer på att expandera.

*Richard Moreau och Magnus Timberby,
Humanisterna Syd*

NYHET

Lars Vilks

(20/6 -1946 – 3/10 - 2021)

Av Torbjörn Elensky

Med anledning av Lars Vilks tragiska bortgång skrev Torbjörn Elensky en text på sin Facebooksida som vi har fått hans tillstånd att återpublicera i Humanisten.

Det är ännu en händelse som ser ut som en tanke: att konstnären Lars Vilks dör i en trafikolycka bara några dagar efter att den stora 'lawfare'-rättegången avslutats med förlust för extremisterna. Visst fick man säga så nu?

Det är en stor tragedi, personlig, men också för Sverige. Vilks exponerade de svenska intellektuella feighet och svek. Alla de som uttalade sig principiellt om hans rätt osv, men sen muttrade om "verkshöjd", som om de inte hängt med alls de senaste 100+ åren och trodde att konst var detsamma som teknisk skicklighet, när det i så hög grad handlar om koncept, idéer och naturligtvis institutioner. Vilks vrede och vände på det där också, drev sin egen estetik långt utöver den vita kuben och konstinstitutionerna, ända in i en estetisk variant av 'lawfare', i vilken myndighetsbeslut, protokoll, domar osv inkorporerades i arbetet, kring Nimis, men också till exempel Arx, skulpturen som han lyckades få ett ISBN-nummer till, eftersom han menade att den var en bok. Var det bra konst? En så otroligt dum fråga. Var rondellhunden bra konst då? Ja, det var den. Eller inte. Det beror på vilka kriterier du har. Mötet mellan Muhammed och en hund på en svensk rondell som det gamla mötet mellan ett paraply och en symaskin på ett operationsbord. Han tog det folkligaste, det mest banala, trenden att sätta upp skulpturer av hundar i svenska rondeller, som var en sorts lättsam pirataktivitet en period i början av 2000-talet, och kombinerade det med det mest förbjudna, att avbilda Muhammed, och att dessutom göra det inte bara som karikatyr i största allmänhet, utan genom att sätta hans huvud på en hundkropp. Med hjälp av den skvadern stack han ett benigt finger

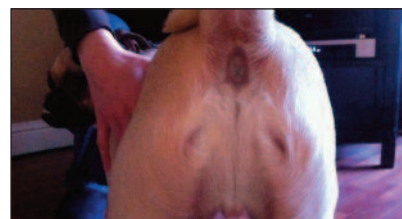

rakt i mjukdelarna på de svenska intellektuella, inte alla, men alldeles för många.

Plötsligt visste de inte till sig med hur viktigt det var att respektera islam – något de väl aldrig sagt om katolska kyrkan? De underströk att det var att sparka nedåt att driva med just islam, som om saudiska prinsar vore underdogs. Jo, jag förstår att de syftar på invandrare och inte på dem, men är katolska afrikaner och latinamerikaner verkligen så privilegierade att det är mer okej att skoja med påven i så fall?

Sanningen är ju att det är våldet de är rädda för. Deras prat om respekt är bara en tunn slöja som de försöker dra över sin rädsla för de mest extremistiska muslimernas fruktansvärda våldspotential. Den som tvingade Vilks att leva med livvakter i 15 år. Det är den våldsmakten, inte någon respekt för islam och muslimer, som gjorde att så många återkommande menade att han fick skylla sig själv, att de inte ville betala hans skydd längre, och, såklart, att påstå att Rondellhunden är dålig konst. Den enda trösten – tröst för hundhjärtan – är att de inte bara inte respekterar islam, utan dessutom visade vilka de är genom att pissa på yttrandefrihet, samvetsfrihet, konstens frihet och över huvud taget respekten för människovärdet, då de prioriterade sin egen rädsla, om än adlad till respekt, framför solidariteten med Lars Vilks.

Jag är också rädd. Absolut. Jag är rädd för att utsättas för våld, och jag är rädd för dessa intellektuella och personer i kulturlivet som i stillhet föraktar och ostracerar dem som inte håller sig på mattan, allt för att rädda sitt eget skinn. Men jag skulle aldrig påstå att den rädslan är respekt. Men jag väljer ändå att avstå från att sätta en bild av den beryktade rondellhunden här. Jag skulle ju dessutom löpa risken att få mitt konto stängt eller åtminstone postningen borttagen, och jag orkar inte skriva om den. Därför väljer jag att illustrera denna runa med uppenbarelsen av Jesus i en hundrumpa, med en djupt uppriktigt ursäkt till alla troende, och särskilt de rasifierade med en inkomst under genomsnittet. Inte för att jag är rädd för er, utan för att jag vet att ni inte skulle mörda mig för det. Det vill säga av äkta respekt.

Var Vilks hamnar vet jag inte, men jag vet att han kommer att utmana den lokala maktbaren vare sig denna bär nycklar eller treudd eller åskvigg, skägg eller tuttar eller något annat. Måtte du välkomnas till ett Paradis i din smak av en uppenbarelse som passar dig!

*Torbjörn Elensky,
författare, kulturskribent,
librettist och dramatiker.
Aktuell med boken Absolut
text: om att läsa värden.*

Svenska- och internationella erfarenheter av dödshjälp vid obotlig sjukdom

- En sammanfattning från Stockholm International Seminar on Assisted Dying

Av Christopher Hedström

NYHET

Dödshjälpsfrågan i Sverige har, både inom läkarkåren och i övriga samhället, kommit att debatteras alltmera den senaste tiden, i takt med att flertalet länder legaliserat en mer liberal lagstiftning i frågan. På lokal nivå har Staffan Bergströms insats att hjälpa en svårt ALS-sjuk man från sina sista svåra plågor uppmärksamhets och nyligen har mediarapporteringen intensifierats i takt med att flera politiker öppnat upp för en parlamentarisk utredning.

Med anledning av detta organiserade riksförbundet RTVD (Rätten till en värdig död) ett seminarium rörande frivillig dödshjälp, där man bjudit in internationellt renommerade gäster. Panelen utgjordes av initierad medicinsk- och juridisk expertis från Sverige, Kanada, Oregon (USA) och Tyskland. Inbjudna var politiker, journalister och övriga intresserade som följer frågan.

Inledningsvis gavs en historisk- och samtida presentation av dödshjälpsituationen i Sverige, inklusive Staffan Bergströms uppmärksammade fall förra sommaren. Staffan var själv med i panelen och berättade om fallet då han hjälpte en ALS-sjuk man som beviljats hjälp via Dignitas i Schweiz men som på grund av Corona hindrats från att resa dit.

Panelens internationella gäster utgjordes av: Peg Sandeen (Executive Director, Death With Dignity, Oregon),

Helen Long (CEO, Dying With Dignity Canada) och Dieter Biernbacher (vice ordförande, Deutsche Gesellschaft für Humanes Sterben, RTVDs tyska systemorganisation). Alla gav en översiktlig historisk redogörelse hur man kommit fram till den lagstiftning som nu är på plats i respektive land och hur frågan hanteras i praktiken med sina fördelar och tillkortakommanden.

I Tyskland har förbundsdomstolen i februari 2020 accepterat assisterad dödshjälp som en mänsklig rättighet. Här stadfästes att staten ej har rätt att interferera med en människas integritet, vilket inkluderar en autonomi även rörande den egna döden; en liberal tolkning som ej begränsas till allvarlig och obotbar sjukdom. Rent konkret hur lagstiftningen ska implementeras är alltså inte helt klargjort utan förväntas ske i närtid.

Gemensamt för alla de tre länderna/staterna är att det funnits ett brett folkligt stöd för lagstiftningen, närmare 80 %, vilket är i paritet med svenska siffror enligt Novus i september 2020. Nyligen publicerade siffror visar även att allt fler svenska läkare ställer sig bakom en legalisering av frivillig dödshjälp, även om Läkarförbundet fortsatt har en skeptisk hållning i frågan.

Walter Guldbrandzén, svensk jurist specialiserad på europeisk rätt, gav ett mer juridiskt perspektiv på sakfrågan. Enligt Europakonventionen för mänsk-

liga rättigheter, som blev svensk lag 1994, lyfts självbestämmandet kring individens egen död fram men det kan konstateras att majoriteten av medlemsstaterna fäster större vikt vid att skydda en individs liv framför hans rätt att avsluta det. I enlighet med denna lagstiftning har Sverige inget förbud att begå eller assistera vid suicid men huruvida man som läkare kan deslegitimiserats om man bistår vid ett sådant förfarande är fortfarande oprövat.

I relation till de exempel på dödshjälp som presenterades under seminariet kan man konstatera att vi i det "progressiva" Sverige har halkat efter, med resultatet att vi idag har en "dödshjälps-turism", för dem som har råd att söka sig, till exempelvis Schweiz. Vidare råder många missförstånd och oklarheter i debatten och därför vore väl, oavsett egen subjektiv åsikt, en parlamentarisk utredning det mest lämpliga för att bringa klarhet i denna etiskt inte helt okomplicerade fråga.

*Christopher Hedström,
Styrelsesuppleant RTVD*

- För utförligare information, var god se seminariet i dess helhet på länk: https://www.youtube.com/watch?v=fjuZD0_Memg

- RTVD Bulletin nmr 93 (2020) angående Novusundersökning kring dödshjälp (nr93sid4.pdf (rtvd.nu))

- Lynöe et al. Trends in Swedish physicians' attitudes towards physician-assisted suicide: a cross-sectional study. BMC Med Ethics 2021

NYHETSNOTISER:

Århundradets rättegång

Den 8 september påbörjades århundradets rättegång till följd av parisattacken 2015. Tjugo män åtalas för attacken i Paris där den svenska jihadisten Osama Krayem från Malmö misstänks för att ha varit delaktig i planeringen av attentaten Paris och Bryssel. Under förhöret den 11 november i Paris ska Krayem fått frågor om sina brott mot mänskligheten i Syrien där Krayem ska ha sagt "I kriget blev mitt hjärta hårt". En belgisk utredare ska kunna koppla Osama Krayem till det ökända terrormordet på en Jordansk pilot där piloten ska blivit bränd levande.

Afghanska kvinnliga domare lever i rädsla

BBC British Broadcasting Corporation intervjuar kvinnliga domare som räddas av en räddningsoperation organiserats Baroness Kennedy och organisationen International Bar Association. De afghanska kvinnliga domarna säger att Talibanerna numera torterar eller dödar domare i Afghanistan. Männskor som dömts av dessa domare söker nu hämnd när makten i landet bytt händer till Talibanerna.

"Stora skillnader mellan vaccinationsgrad hos barn i Sverige"

Sedan den 11 oktober har barn från och med 12–15 år möjligheten till att vac-

cinera sig mot Covid-19. Än så länge har cirka 37,5 procent av gruppen tagit en vaccindos på nationell nivå.

Det finns en stor variation mellan regioner i antal barn som är vaccinerade där län som Västernorrland har bara 63 barn fått vaccin tillskillnad från Jämtland där cirka 66 procent av barn fått vaccin mot covid-19. Västernorrlands län säger att anledningen till att så få barn fått vaccin i länet är att andra grupper prioriterats, nu när äldre personer ska få sin tredje dos.

Förskolor övar inför skjutningar

Dagens Nyheter rapporterar i en undersökning att 4 av 10 skjutningar sker i närheten av förskolor eller skolor. Förskolor i Husby har därför påbörjat övningar och en handlingsplan på om det värsta skulle ske. Yasmine en tvåbarnsmamma i Husby säger "Det känns naturligtvis inte bra att vi har hamnat i ett läge där barn måste öva. Samtidigt är det bra att de vet vad de ska göra."

Migrationskrisen mellan Vitryssland och Polen

Vitryssland hjälper migranter som försöker ta sig till Europa där de har blivit bemötta av vattenkanoner och kravallutrustning av polska poliser och militärer vid polska gränsen. I försök av att korsa gränsen har cirka 12 migranter omkommit i hypertermi efter att ha blivit beskjutna med vattenkanoner.

Taiwan mellan stormakterna

Under tisdagnatt den 16 november ska Xi Jinping kinas President träffat Joe Biden via videosamtal där ländernas relation ska ha diskuterats. Specifikt handel och situationen gällande Taiwan. Enligt AFP ska Xi Jinping sagt att USA "leker med eld" angående USA:s involvering i Taiwan. Biden bemötte detta med att poängtera USA:s "oro" över hur Kinas människorättskränkningar i Xinjiang, Hongkong, Tibet och handlingar kring Taiwansundet kan skapa oro i regionen.

Höjd terrornivå efter bombdådet i Storbritannien

I Storbritannien har terrornivån ökat till allvarlig efter ett bombdåd i Liverpool där en person omkommit och en person skadats i en explosion. En terrorist ska ha planerat bombdåd mot en kvinnoklinik i Liverpool där terroristen ska ha tagit med sig en bombliknande enhet in i taxin. Taxichauffören ska ha låst dörrarna i bilen så terroristen inte kunde ta sig ur bilen därpå ska bomben exploderat i bilen. Storbritanniens statsminister Boris Johnson ha beskrivit chaufförens handlingar som "it does look as though the taxi driver in question did behave with incredible presence of mind and bravery," enligt PA Media.

Godhetens dilemma

Av David Rönnegard

"The road to hell is paved with good intentions".

Detta gamla engelska ordspråk utrycker att skada sker trots goda avsikter. Talesättet speglar moralfilosofins stora vägska om vad som utgör goda handlingar. Avsikt eller konsekvens?

Enligt det ena moralfilosofiska tanke-sättet finns det bara en grundpelare, det finns bara en sak som är god i sig själv, och det är den "goda avsikten". Konsekvenserna får bli vad dom blir, men man bör vilja gott. Konsekvensetikern, å andra sidan, menar att den som gör gott är god.

Vart bör vi då landa i detta binära etiska landskap? Det framstår som ett dilemma. Trots goda avsikter kan jag skada, och trots onda avsikter kan det bli bra ändå. Vi kan inte förutspå konsekvenserna. Eller?

Världen är inte så svartvit och inte heller så oförutsägbar. En nyanserad syn tar både avsikter och konsekvenser i beaktning. Det är genom våra goda avsikter som vi försöker åstadkomma goda konsekvenser, även om det inte alltid blir rätt, samtidigt som vi även har ett ansvar för att det ska bli rätt. Oaktssamma eller vårdslösa handlingar ger inga godhetspoäng, goda avsikter till trots. Vi kan i ganska stor utsträck-

ning förutspå konsekvenser, i alla fall i närtid, vilket är varför vi har avsikter över huvud taget.

Den etiska grundprincipen inom humanismen är att människor ska vara så fria som möjligt utan att skada någon annan. I fokus ligger då vad människor vill, både den egna viljan och att den inte ska gå ut över andra. Men även här finns undantag och nyanser. Föräldrar bestämmer mycket över sina barn. Detta är som sig bör, annars skulle få knattar nå vuxen ålder. Paternalismen har även sina goda sidor på samhällsnivå. Pelle må tycka att bilbälten är obekväma, men det är ändå en bra idé att bältet är obligatoriskt.

Människors karaktärer är inte heller binära. Ingen är alltigenom god eller ond. Hitler var folkmördare, men var ändå vegetarian. Gandhi var pacifistisk frihetskämpe, men var även rasist. Den gemensamma nämnaren för dessa väldigt olika personer är att de med största sannolikhet ansåg sig vara goda.

Det tillhör den mänskliga psykologin att själv anse att man på det stora hela är god. De hemskaste despoterna genom tiderna ansåg sig kämpa för något gott (ofta en missriktad utopi). I mildare utsträckning kan vi se detta arta sig i vårt politiska landskap idag när beslut tas med god

vilja men ändå landar väldigt fel.

Givet att de flesta, oftast, anser sig ha goda avsikter, skulle man kunna tolka det inledande ordspråket som "Hur man än vänder sig har man rumpan bak". Sådan uppgivenhet är dock obefogad. Vi har alla förmågan att känna efter om vi vill andra väl, och vi har alla en rudimentär förmåga att förstå de troliga konsekvenserna av våra handlingar. Att vilja gott, och göra gott, är inte en omöjlig nöt att knäcka.

Låt mig avrunda med ytterligare en nyans som kan vara av praktisk vägledning. Det är inte sällan så att konsekvenserna av våra handlingar misstolkas som dess avsikt. När du i din vardag råkar lägga avfallssorteringen i fel hink, eller kommer försent till ett möte, så är det inte med ond avsikt. Det är dock lätt hänt att vi beskylls som om handlingen var avsiktlig. Vi behöver vara ansvarsfulla i vårt agerande, men även hålla i åtanke att fela är mänskligt. Detta kan göra oss mer förlåtande.

Are you on a highway to hell?

Självklart inte. Det finns ingen destination neråt eller uppåt, men det finns en destination inåt. En näve överseende gör oss alla gott.

David Rönnegard,
ordförande förbundet Humanisterna

VAD ÄR GODHET?

Av Martin Nybom och Göran Torrkulla

god -

det mest generella värderande begreppet. Det kan användas om ting, handlingar, personer och egenskaper för att uttrycka att det ifrågavarande i en eller annan mening är fullkomligt. Traditionellt skiljer man mellan om något är gott i sig själv eller är gott i relation till något annat.

Att något är gott i sig själv betyder att det är lika gott oberoende av vilket sammanhang eller vilken förbindelse det förekommer i. Något som är gott i sig själv kallas för intrinsikalt gott. Att något är

gott i relation till något annat betyder att det är gott i kraft av att ingå i en bestämd förbindelse med något annat, som är gott i sig själv. Denna förbindelse kan antingen bestå i att det är ett medel till något som är gott i sig själv, eller i att det är en del av en helhet som är god i sig själv. Om man till exempel antar att sundhet är något intrinsikalt gott, så är medicin gott som ett medel till sundhet, och ett gott blodomlopp är gott som en del av sundheten.

Vidare skiljer man ofta mellan om något är gott i en moralisk betydelse

eller i en icke-moralisk betydelse. Till exempel menar man att en bra bil är god i icke-moralisk bemärkelse, medan en god gärning är god i en moralisk bemärkelse.

Hur man närmare skall känneteckna distinktionen mellan intrinsikal och relativ, och mellan moralisk och icke-moralisk godhet beror på vilken värdefilosofi och etik man ansluter sig till.

Nybom, M. & Torrkulla G.: Filosofisk ordbok, Filosofia.fi (Eurooppalaisen filosofian seura ry). <http://filosofia.fi/ordbok> (2021-11-05) 2007-2013.

Den fria viljans godhet

Av Janna Aanstoot

Framtorterad godhet

I Anthony Burgess legendariska bok *A clockwork orange*, genialiskt olustigt filmad av Stanley Kubrick, döms en ung kriminell man till vård i form av en experimentell behavioristisk terapiform som baseras på begreppet betingning. Hans lustfyllda reaktion på våld och ondhet kopplas till olustiga kroppsliga straff i form av elchocker och när han ser goda gärningar och vänlighet betingats han genom positiv belöning och han resignerar således och lär sig därmed att föredra godhet.

I boken finns en central problematik: Om man tvingas att vara god, alltså inte har friheten att välja godhet, är man då god?

Det är en väldigt svartvit syn på frihet. I förlängningen är hela vårt samhälle, och vår kultur, ja hela företeelsen att vi som människor valt att ha skrivna OCH oskrivna regler i vårt samhälle för att hantera våra mer djuriska beteenden en ofrihet. Betyder det då att vi inte är genuint goda? Betyder det att vi biologiskt är onda? Det finns gott om biologiska och evolutionära exempel på djurs beteende som både kan betraktas som "onda" och "goda" i någon slags betydelse att dessa bete-

enden går ut över andra och gärna dessutom är intentionellt skadande utan att skadandet per definition tillför någon direkt positiv effekt för djuret själv. Här brukar till exempel vargarnas tendens att riva ihjäl fler får än de behöver som föda nämnas. Dock är detta egentligen ett optimaliseringsbeteende när nettoenergin är för låg i det som är kvar av det gamla bytet.

Religionen som garant för godhet

En av de stora frågorna som internationella humanister möts av är just denna om grunden till godhet. Religionen ses som grund och garant för moralen. Religionen får dig att göra de goda valen. Och om religionens makt upphävs, vad hindrar då individen från att begå alla de brott och alla de moraliskt förkastliga handlingar som religionen statuerar som satans påverkan av människan. Vad stoppar människan från syndiga och oetiska handlingar? Hur byggs ett samvete utan guds hjälp?

Här finns paralleller att dra till *A clockwork orange*: Om det "bara" är gudstro som hindrar oss människor från att begå avskyvärda hand-

lingar, om det bara är rädslan för ett evigt straff som får oss att handla gott, om vi alltså inte har friheten att välja godhet, är vi då goda? Är detta inte bara som ett hot om tortyr för att avkräva oss ett godhetslöfte? Vad är då godheten värd?

Godhet bortom religionens regler

Diskussionen kring vad godhet är är evig. Godhet är ett svärdefinierat begrepp. Men godhet är en äldre företeelse än religionen. Religionen har inte monopol på godheten och är inte ett krav för att människor ska kunna tänka goda tankar och utföra goda handlingar.

Långt innan Martin Hägglund statuerade betydelsen av "vårt enda liv" som en orsak till meningsfullheten i våra liv har detta varit ett mantra i mitt fjuttiga lilla liv. Just eftersom jag INTE tror på ett liv efter detta behöver jag vara god nu. Jag har bara en chans att göra gott. Inte för att någonting sker med mig i livet efter detta, inte p.g.a ett hot bortom nuet utan just eftersom jag bara har ett försök. Och jag vill göra det bästa av detta försök.

Janna Aanstoot

Vad hände med våra öppna hjärtan?

GOD-
HET

Av Ulf Gustafsson

I slutet av 2015 skedde ett skifte. Vi gick från "Öppna era hjärtan" och "Mitt Europa tar emot människor som flyr från krig, solidariskt och gemensamt. Mitt Europa bygger inte murar, vi hjälps åt när nöden är stor", eller som nuvarande migrationsminister Morgan Johansson uttryckte det vid Humanisternas välgörenhetsgala i april: "Det är när behovet är som störst. Det är när omvärlden är som mörkast. Det är då solidariteten måste vara som starkast". Skiftet påbörjades på allvar den 24 november 2015. Då införde regeringen en tillfällig lag för de som söker asyl. Den blev inte tillfällig.

De lagar som reglerar svensk asylpolitik har därefter steg för steg blivit mer restriktiva. Från en välkomnande attityd till människor på flykt och inställningen att påverka andra EU-länder, som en positiv förebild, är Sverige numera välintegrerat i ett EU som bygger murar och på alla sätt försöker hindra människor att ta sig hit. Det senaste talande exemplet är från gränsen mellan Belarus och Polen.

Parallellt med den politiska förändringen har samhällsklimatet ändrats. Under 2015 genomförde människor i vårt land, på frivilligt initiativ, fantastiska humanitära insatser. Utan någon större support från myndigheterna slöt människor upp och delade ut mat, kläder med mera till migranter. En lång rad civilsamhällesorganisationer hjälpte till med infra-

strukturen, religiösa trossamfund inte att förglömma. Något sådan utbredd manifestation av välvilja syns inte längre.

Sex år senare finns det dock de som fortfarande håller ut, som står emot trenden i samhället. Många familjer öppnade inte bara sina hjärtan, utan även sina hem. De hjälpte asylsökanden med boenden och ett socialt kontaktnät. Asylsökande blev en del av deras familj. Detta gällde inte minst en stor grupp ensamkommande ungdomar med rötter i Afghanistan. De fann i Sverige en ny mamma, pappa och farmor.

De asylsökande har också fått hjälp i sina långa och svåra asylprocesser. De i en hast ändrade lagarna har i ett stort antal fall gjort Migrationsverkets beslut oförutsägbara, godtyckliga och rättsosäkra. Ett omdiskuterat exempel är turerna runt medicinsk åldersbedömning. Den långa handläggningstiden och alla avslagen har skapat en enorm otrygghet och ökat den psykiska ohälsan hos de asylsökande. Ett mänskligt ansikte att prata med, som tröstar, har för åtskilliga varit ovärderligt.

I boken *Den onödiga flyktingkrisen – rättssäkerheten, civilsamhället och flyk-*

tingarna 2015–2021, som utkom i oktober dokumenterar ett 50-tal författare och illustratörer, de som stått i centrum av detta humanitära arbete, vad som skett. Boken ger bakgrunden till och analyser av den i många stycken politiskt skapade flyktingkrisen. Den har skrivits för att inte "nutidens politiker och framtidens forskare ska kunna säga att de inte visste".

När vi får lite längre perspektiv på flyktingmottagandet 2015 kommer vi se hur framtidens dom blir. Idag handlar det offentliga samtalet mest om hur dålig politiken var fram till dess och om hur de som ställde upp då var naiva. Jag hoppas i stället på att alla de som visade humanismens ansikte och kraft kommer ges någon form av erkännande. Vi minns Vita bussarna och Baltutlämningen. På samma sätt behöver vi minnas flyktingmottagandet 2015 som något positivt.

Då var omvärlden mörk. Då var nöden stor. Då var solidariteten stark. Jag är orolig för att det svenska samhället mer och mer sluter sitt hjärta. Låter andra klara sig bäst de själva kan. Humanism måste vara en rörelse mot denna utveckling, för godhet. Hur våra politiker uttrycker sig är avgörande för vart vi är på väg. Vad vi gör som individer är avgörande.

Ulf Gustafsson,
förbundssekreterare Humanisterna

GODHET ÄR I BETRAKTARENS ÖGA

Av Patrik Lindenfors

GOD-
HET

I valet mellan ondska och godhet känns valet rätt givet. Men inte ens de SS-officerare som arbetade i utrotningslägren eller de IS-krigare som poserade med bloddroppande knivar efter att ha skurit halsen av någon otrogen menade att de arbetade på ondskans sida. Nästan alla av oss strävar efter att välja det goda – så gjorde även de. Det är bara galna ideologier som kan få oss att tro att vi gör gott när vi utför onda handlingar.

Eller är det så enkelt? Det finns andra sätt att aningslöst hamna i det onda facket. Ett tankeexperiment: Föreställ dig att du går förbi en sjö där ett litet barn håller på att drunkna. Du är den enda personen i närheten. Vad gör du – hoppar du i för att rädda barnet? I princip alla simkunniga människor svarar ja på den frågan.

Men om du precis har köpt ett par fina skor då, för tusen kronor, som blir förstörda om du hoppar i vattnet? Rimligtvis förändrar skorna inte ditt beteende det minsta. Du kanske tvekar en sekund innan du kastar dig i, men i slutändan väger ett människoliv mer än ett par nya skor.

Tankeexperimentet är formulerat av etikfilosofen Peter Singer. Han manar oss att gå ett steg längre och fundera över om vi verkligen agerar i enlighet med den här kalkylen. Vi vet alla att det finns sjukdom, lidande och död i världen, där vissa problem rätt enkelt går att hindra med en ganska liten uppoffring. En tusenlapp till *Against Malaria Foundation* räcker exempelvis till ungefär 50 myggnät som skulle skydda i snitt 100 personer i två år mot malariamyggor.

Singer menar att de flesta av oss har råd att hjälpa fler än vi gör, men att vi samtidigt bör tänka efter så pengarna gör störst möjliga nytta. Ogenomtänkt skänkta pengar är även det ett onödigt slöseri med människoliv. Inspirerade av Singer kontrollerar effektiv altruism-rörelsen hjälporganisationer och rekommenderar de som gör mest nytta på hemsidan geeffektivt.se (forskningen gör GiveWell.org).

Men istället köper vi nya skor. Eller senaste TV-modellen. Eller "unnar oss". Behöver vi verkligen ännu en tröja? Och den där senaste semesteren – hur många liv hade de pengarna räddat?

Vi står helt enkelt varje dag de facto i situationen att vi väljer mellan att lägga pengarna på något extra till oss själva eller rädda ett människoliv. Och vi väljer oss själva – om och om igen. Vad värre är. "Jag tänkte inte på det" var en godtagbar ursäkt ända fram till du läste den här texten, för nu har du faktiskt tänkt på det.

Jag är en exakt lika stor hycklare själv. Men det hjälper dig faktiskt inte det minsta – att någon annan är en hycklare har ingenting med ditt beteende att göra. Varje person ansvarar för sina egna etiska ställningstaganden.

Den här funderingen slår mig i flyktingdebatten. Här kommer människor flyende med sina liv som insats, vilka är vi att vända dem ryggen? För att det kostar för mycket? Då har vi återigen valt "att unna oss" över att rädda människoliv.

Men är det verkligen ett genomtänkt argument? Det beror på vad målet med vårt agerande är. Är målet att visa upp vår godhet för våra vänner eller att försöka hjälpa så många människor som möjligt? I flyktingfrågan bränner den här distinktionen till.

Om vi strikt räknar på antalet räddade liv per investerad krona är nämligen att ta emot flyktingar inte alls det mest effektiva alternativet – det är tvärtom väldigt dyrt. Är det räddade liv som är målet borde vi istället ta de pengar vi satsar på flyktingmottagande och ge till UNHCR så de kan ge mat, husrum och utbildning till så många som möjligt i flyktingarnas närområde. UNHCR är gravt underfinansierat så dagens flyktingläger är hemska platser.

Men det finns förstås fler inslag i den här frågan än att "bara" rädda människoliv. Det handlar också om fundamentala mänskliga rättigheter. Alla har *rätt* att få asyl om de är förföljda. Och rättigheter har ingenting med ekonomi att göra. Här

måste rätten till asyl vägas mot rätten att överleva, på ett väldigt komplicerat sätt. Det är inte alls givet vad som är rätt val.

Och om vi ska ta emot flyktingar, bör inte flyktingmottagandet då basera sig på graden av utsatthet, inte vilka som lyckas ta sig över gränsen? Just nu måste man vara väldigt stark för att bli betraktad som utsatt nog för att komma i fråga för en asylprocess. Varför inte tillåta asylansökningar på ambassaderna istället? Fast då kanske det kommer för många. Måste vi då inte väga in egennytta – vad är bäst för Sverige? Fast beroende på vem som gör kalkylen och på tidsperspektivet tjänar eller förlorar landet på att ta emot flyktingar. Och det är en märklig aspekt att ta med i diskussionen – vi utgick ju från början från en moralisk skyldighet att hjälpa nödställda, inte från en självisk kalkyl om vad som vore den bästa investeringen. Samtidigt går det förstås inte bara att bortse från skötseln av landet – tvärtom är välskötta finanser förutsättningen för att kunna hjälpa.

Det har tyvärr gått troll i flyktingdebatten, till stor del för att främlingsfientliga krafter utnyttjar vår rädsla för det okända för att försöka stänga dörren för främlingar i nöd, men också för att det känns så härligt rättrådigt att ropa "öppna gränser".

Till en inte oväsentlig grad handlar det om att fundera över konsekvenserna av våra handlingar och då bör vi räkna på det här, noga. Många av oss är säkert beredda att offra ett par nya skor, eller mer, för att rädda människor i nöd. Men då är det väl bäst att rädda så många människoliv som möjligt för pengarna? Eller är principerna viktigare? I så fall – vilka principer?

Det går att tycka olika i flyktingdebatten utan att det handlar om ondska eller godhet. Vill vi rädda liv och hjälpa utsatta människor är vi skyldiga att seriöst ha diskussionen och göra beräkningarna noga. Särskilt som mängden flyktingar förväntas öka med klimatkrisen.

Patrik Lindenfors

Moralisk stagnering och emancipation

Av Oliver Filipov Madjar

Du skall inte ta hämnd och inte hysa vrede mot någon i ditt folk, utan du skall älska din nästa som dig själv. (Tredje mosebok 19:18). Allt vad ni vill att människorna skall göra för er, det skall ni också göra för dem. (Matteus-evangeliet 7:12). Den som lycka sökande väsen med gisslet ej angriper när han själv söker lycka, han finner sedan sin lycka. (Dhammapada 132).

Citaten är från Judendomen, Kristendomen och Buddhismen och är exempel på "den gyllene regeln". Innebörden av "Den gyllene regeln" sammanfattas av att man ska behandla andra som man själv vill bli behandlad. En hörnsten i utvecklingen av moral och samvete. I dagens dialog om moral, godhet och samvete attribueras denna etiska princip till religion men dess essens sträcker sig längre bak i vår mänskliga historia än både Moses, Kristus eller Buddha. Där den tidigaste dokumenteringen av denna etiska regel kommer från forntida Kina med Konfucius i spetsen.

Moral är den eviga dialogen vi människor konstant måste utreda och utveckla. Precis som kultur formas i mötet mellan människor formas vår moral i mötet med andra och den gyllene regeln är en vägledande princip i denna utveckling. Det är därför av högsta prioritet att frigöra denna moraliska princip från dess religiösa ramverk då det möjliggör moralisk

dialog på en högre nivå där vi som människor förstår att vi är ansvariga gentemot varandra, och att detta är mer än tillräckligt för att leva ett gott liv.

"Den gyllene regeln" har dokumenterats i texter från hela världen och är återkommande i mängder av olika kulturer. Den enda gemensamma nämnaren mellan alla dessa olika citat är dess fokus på människans välmående och tolerans. Det är en princip som ligger i vår mänskliga natur och som vi inte lär oss från texter eller heliga skrifter. Den gyllene regeln behöver inte läras ut till barn eller vuxna. Det är något vi som flockdjur har djupt rotat oberoende av vår vilja.

Det är en produkt av vår miljö där vi som människor utvecklat ett samvete, en moral och en inre konversation. Denna inre konversation med vårt samvete har genom tiden fått många olika namn. Sokrates kallade sitt eget samvete för en "daimonion" och Adam Smith för namngav sitt "the internal witness". En kompanjon genom livet som kommer bedöma våra handlingar när ingen ser.

Implikationerna att denna etiska princip har sitt ursprung ur mänskliga vanföreställningar, nedvärderar individens inneboende och medfödda förmåga till moralisk handling. Antaganden som innefattar att vi människor måste ha en överordnad makt för att informera oss om

hur vi ska behandla varandra är nonsens. Religioner och dess kulturer är mänskliga produkter, vi får inte vår moral från dessa strukturer, tvärtom. Precis som människan är bristfällig är våra system och strukturer bristfälliga. Därmed måste en oändlig evaluering ske för att ifrågasätta våra system, strukturer och vanföreställningar. Jag kan inte tänka mig ett bättre verktyg i verktygslådan till detta syfte än vårt mänskliga förnuft.

Immanuel Kant betonar att upplysning är när vanliga människor har modet att använda sitt förnuft med riktning i sin essä *"What is enlightenment?"* Det innebär att människor ska ha modet att ifrågasätta och reflektera över det antagna, oberoende av tradition eller dogm. Jag menar att detsamma bör gälla angående utvecklingen av moral och dess antagna principer. Genom att erkänna att religion är en mänsklig skapelse, och är därmed föränderlig, bör vi ifrågasätta denna och visa att vi har modet att använda vårt förnuft med riktning. Enbart detta erkännandet möjliggör utvecklingen av "den gyllene regeln" och därmed utvecklingen av vår mänskliga moral. Framför allt innebär det att vi människor enbart blir ansvariga gentemot världen och varandra utan en överordnad makt. Detta är enligt mig vägen till hur vi frångår moralisk stagnering och hur vi når mänsklig emancipation.

Oliver Filipov Madjar

De älskar *sín* bild av Bangladesh

Av Andreas Lagerlöf

Vad händer när människor från ett av världens rikaste länder åker till ett av världens fattigaste för att göra gott? Handlar det om att lätta på det dåliga världssamvetet eller är viljan genuint altruistisk? Spelar det egentligen någon roll? I denna text diskuterar jag egna erfarenheter av att arbeta som volontär i Bangladesh med bakgrund av att ha växt upp i landet i en biståndskon-text.

Det finns en lång tradition av svenskt bistånd till Bangladesh. På regeringens hemsida går att läsa att strategiskt och långsiktigt bistånd till landet pågått sedan 1972. Under 2020 har 487,2 miljoner kronor gått till biståndsarbete i landet från Sverige med fokus mot klimat, demokratiutveckling och fattigdomsbekämpning. Trots att den ekonomiska situationen blivit bättre under senare år skriver Sida att ca 20,4 procent av befolkningen lever i absolut fattigdom, vilket innebär en dagsinkomst på mindre än 2 dollar per dag. I Sverige är motsvarande siffra 1 procent, men begreppet är då materiell allvarlig fattigdom (Svenska FN-förbundet).

Under några år av min uppväxt bodde jag i Bangladesh huvudstad Dhaka. Mina föräldrar arbetade med olika biståndprojekt främst kopplade till utbildning och barnhem för föräldralösa barn. Efter några år av studentliv ville jag åka tillbaka och göra något altruistiskt och meningsfullt. Jag och min partner åkte till ett av de flickbarnhem mina föräldrar varit med och grundat. Vi skulle arbeta som engelsklärare, göra en insats för barnen och även tanken att se Bangladesh med vuxna ögon lockade. Den gnagande känslan den västerländska livsstilen innebar skulle rådats bot på.

Väl på plats var det omtumlande och väldigt fint att träffa barnen. Vi blev välkomnade som hjältar på barnhemmet. Känslan av att vara en kolonisator blandades med glädjen av att få vara en del av sammanhanget. Upplevelsen av att känna sig som en god människa var stor och i ärlighetens namn en smula berusande. Som lärarstudent från Sverige blev det snart tydligt att engelskundervisningen bedrivs utifrån mycket olika metoder än vad jag var van vid. Utantillinlärning och upprepande av vad läraren sa tycktes vara den pedagogiska modell som användes. Satt man inte still fick man en rungande örfil. Jag började genast argumentera för en pedagogik jag hade med mig från den svenska skolan där språkinlärning bör ske i en kontext och att örfilar var absolut förbjudet. Men vad gör det med maktbalansen att jag kommer som en mycket privilegierad gäst till ett land och säger vad som är rätt och fel vad gäller lärarnas undervisning? Jag är tämligen säker på att undervisningen kommer se ut som innan då jag lämnat barnhemmet och att lärarna nog tyckte jag var en smula knäpp. Samtidigt är det väl gott så om barnen inte får örfilar åtminstone några vecor av sin skoltid?

Vi blev snabbt varse att många av flickorna på barnhemmet hade stora hälsoproblem, främst olika typer av hudsjukdomar. Jag och min partner har inga djupare kunskaper om sjukvård mer än vad vi visste genom egna erfarenheter av svensk sjukvård och skola. Vi började ringa runt till vänner och familj i Sverige och fick ihop pengar för att ta alla barnen till en läkare. Då barnen undersöktes noterade vi att läkaren inte tvättade händerna mellan att barnen undersöktes. Vi hade en lite föreläsning för läkaren om vikten av hygien. Samti-

digt var det en skavande känsla: här kommer vi från ett rikt land och vill göra gott, samtidigt betar vi oss allvetande och auktoritärt. För vissa av barnen blev nog resultatet gott i slutändan; de slapp sina kliande utslag. Vi hade på någon timme skrapat ihop pengar motsvarande ett par årslöner för skolans samtliga personal. Pengar vi bestämde över, helt utan dialog med skolans personal.

Ordet som dröjer sig kvar är makt. Vi hade all makt vad gäller kunskap, status och ekonomi. Drivkraften var helt klart att känna sig god och som en bra människa. Vi hade ju lämnat bekvämligheten i Sverige för en kort turistresa som volontärbetare. Det går inte obemärkt förbi att vår känsla att göra gott för andra samtidigt är en egoistisk handling. Det är liksom ett osynligt kontrakt för ingen gör oftast den goda gärningen genom att vara anonym eller osynlig.

När vi skulle åka hem frågade jag organisationens chef om en svensk familj i landet jag känner sedan tidigare. Jag sa att de verkligen älskar landet och att de fått betyda så mycket genom åren. Mannen skakade lite på huvudet och sa, ja visst älskar de Bangladesh. De älskar *sin* bild av Bangladesh.

Andreas Lagerlöf, f.d biståndsarbetare och biståndsbarn

Källor:
<https://fn.se/aktuellt/varldshorisont/fattigdom-i-sverige-finns-det/>

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/protokoll/riksdagens-protokoll-197271-2-3-maj-1972_FV0971/html

www.sida-i-varlden/bangladesh

GOD-
HET

Goodness me!

Av Johanara Nuri

A photo from last week's newspapers crawled into my head and still sits there; In a town south of Stockholm, two teenage girls sit on the sidewalk of a fuel station, facing lit candles, and bouquets of sad roses. The first frame of that silence brought a memory of Bach's St. Matthew Passion's opening movement, set to Agnus Dei that begins at the end: Jesus is dead and the title," Come, you daughters, help me lament."

I read that their friend, a 12-year-old girl, died after being shot by a gang in the Norsborg area of Botkyrka, south of Stockholm. Such a murder connected to organized gun violence constitutes 8 in 10 shootings in Sweden, states a study by the Swedish National Council for Crime Prevention. The ratio is "significantly" higher compared to other countries in Europe, the Guardian reported.

"We felt safe, but now there is no safety. I don't know what it would feel like to come here and eat in the future," said to Aftonbladet the mother of a friend of the girl.

Goodness me! The number of people reduced to photo-frames alarmingly transcends the world's notions of the epidemic of our time. For some reasons me and you are still breathing. We are continuing their struggle against crude politics to continue the hope and our collective journey. And those of you who believe in the language of guns, are trying to control your own people by spreading fear and collecting corpses! Do you need a gun to have confidence in yourself? Perhaps, it's a very depressing time for

you. You worked hard to clear up the confusion and helplessness of this time, that fell upon us to crush the humanity. Then there are climate crises and other issues. And you want success in life. Well, no one can solve these problems alone. Goodness is required at a mass scale to help you succeed. But you keep goodness hostage. Goodness is primal. We naturally save the family. The fight to prevent and care for the health of citizens around the world is a universal testament to the trust between human beings. Isn't it a necessary goodness that women provide unsolicited care at home? Have you ever wondered how fifty percent of the citizens of a society practice such goodness? How much social toll was recovered by this collective commitment of women?

I believe that you, there, with a gun in hand, is born with innate goodness: you want to see wrongs righted, justice done, virtue rewarded, and evil punished. There grew a formless shadow and ambiguity within you. It begins to kill the greater good that people hold so dearly. The business of creepy crawling fear has made you its slave.

To you, good deeds, stereotypically, are monotonous and silly. It has been portrayed as so. The language of evil is taught with the game of guilt, rank, power, and unnecessary consumption. Evil crushes a person's human values in the name of religion, nationality, community, and other fractional identities.

In the twentieth century, popular literature focused on frailty, meanness, crime, revenge. Around the world,

evil was planned and shaped into extreme violence. The toll fixed in accordance with time and space. In the age of an ecosystem, our attention is being interrupted and degraded. Former Microsoft executive Linda Stone termed it as "continuous partial attention."

Each of us must strive to address the inattention within us to have our evil-fighting capacity strengthened. Under the sky, which profoundly share the bright sun, moon, stars, and air, you stand on a spinning wheel of a unique tiny specification, with a gun in your hand. In that awe gesture, if one wants a meaning of life and work, the solution is certainly not the gun. Maybe the language of collective sense of agency, the resistance against evils will give a meaning to life.

Nordic societies have a practice of goodness in charity. As a humanist, for me also the little, small goodness and truths are important. I am for the goodness getting birth in that corner, where lives the poverty of values and thoughts.

At the top of the social pyramid of values is the self-sufficient person. He survives if his senses stand on three more levels below; The values that are associated with emotion, the values that change lives, and the values that make one effective in society.

As a survivor of Covid-19, you are part of the history of the world. Have you just realized that by taking a vaccine, you have engaged yourself in the service of the human race?

*Jahanara Nuri,
f.d. Fristadsförfattare, Linköping*

GOD-
HET

Godis och gränslös godhet

Av Shilan Hasan

Du står framför lösgodisar i en butik och tänker välja dina favoriter. Du behöver bestämma dig vilka smaker du ska välja utifrån valmöjligheterna. Du kan även välja att avstå från att köpa godiset och istället skänka

pengarna till Humansithjälpen, då kanske du gör en god gärning, och kallas då för en god människa.

Men frågan är om inte vi alla är goda individer nog redan vid födelsen. Eller kanske godhet inte existerar överhuvudtaget utan är skapad

av oss själva. Har människor något ansvar att ingripa och sprida godhet? Räcker inte att vi låter bli att skada andra? Är det handlingen som kan kallas för god eller är det den som utför handlingen? Hur mäts godhet? Frågorna är filosofiska och

kräver diskussion och omdefinition relaterat till begrepp som etik, moral, ansvar, människovärde, natur, vetenskap osv. Det enda vi inte behöver ta med i diskussionen är begreppet gud, så länge de religiösa insisterar på att moral och godhet ursprungligen kommer från gudar och deras religioner. Att blanda in gudar i godhet, minskar i godhets värde eftersom gudarna begränsar godhet genom subjektiva definitioner. Därför ska vi ignorera dem i moralfilosofi. Kanske godhet är gränslös men vi inte har upptäckt idén än.

Godhet skapas genom moraliskt ställningstagande som människor ständigt möter i livet. Till och med djuren utför goda handlingar. Vissa handlingar kan ha två olika sidor, exempelvis när ett lejon är hungrig så äter det inte sina ungar utan jagar andras ungar. Det sägs även att för cirka 2000 år sedan i nuvarande Saudiarabien dödade vissa föräldrar sina nyfödda flickor men behöll pojkar. Om människan har fri vilja så kan hen själv välja mellan att utföra en handling eller avstå. Vid varje situation vi hamnar i krävs ett nytt ställningstagande. Därför behöver vi komma överens och bestämma vilka handlingar är goda för mänskligheten.

Nuvarande godhet är mångfacetterad beroende på vilken livsåskådning vi har. Den är föränderlig och relativ till tid, plats och situation. Godhet blir i de olika fallen avgränsad. Avgränsar vi den gränslösa godheten göra vi omoraliska handlingar. Vi kan förstöra livet för omgivningen och försvåra andras existens. Exempelvis utnyttjar människan djur och natur under kategorin äganderätt. Vi skadar våra barns kroppar i namn av

religionsfrihet. Vi dödar varandra för att få makt och pengar. Vi är verkligen irrationella och egoistiska. Men det finns hopp mot dilemman i moralfilosofin. Vi behöver tänka ut logiska lösningar för att bygga en stark grund för människovärdet i samhället. Vi har redan universella mänskliga rättigheter men i dem finns brister och kryphål. Det är på tiden att ta steget framåt och utöka rättigheterna med mänskliga universella moral för att maximera lycka och ett gott liv för alla. Lyckan behöver inte vara kvantitativ med fokus på antal, utan den bör vara individuell och kvalitativ för var och en. Varje person själv vet bäst hur stor lycka hen önskar ha.

Istället för krig kan vi välja förhandlingar med förnuft, istället för hat kan vi välja förståelse och omtanke. Men för att kunna välja människovärdiga valmöjligheter behöver vi komma överens om vad vi menar med begreppet godhet. Humanister kan hämta definitionen från moralfilosofin trots att konsensus tyvärr inte råder där, vilket är ett dilemma i sig. Men det är klokare att använda moralfilosofin för att hämta allmännyttiga principer än att vända blicken till tusental olika religioner som splittra oss genom att dela upp människovärden utifrån olika tro som varken är logiska eller bygger på vetenskap. Visst kan vi ibland koppla vissa religiösa budskap till filosofin, eftersom delar av religioner är hämtade från tidigare filosofer och deras moralfilosofi. Humanister använder ordet livsåskådning för livsperspektiv. För oss är även religiösa perspektiv och religioner livsåskådningar, men vi legitimerar inte att de får mer privilegium i religions namn. Lyckligtvis kan vi genom filosofi, logik och

vetenskapliga analys välja de gemensamma förklaringar och definitioner för godhet.

Ett exempel på moralfilosofiska gemensamma nämnare kan vara från Zoroastrianism som religion. Dess filosofi grundar sig på tre sammanhängande pelare som symboliserar en god människa, det är goda tankar, goda ord och goda handlingar. När en människa har god avsikt och pratar i goda termer och även gör goda handlingar så gör hen sin plikt som en ideal människa. Detta kan någorlunda relateras till humanism, ansvar och omtanke, utan att blanda in gud.

Slutligen ska detta understrykas som viktigt: filosofi tillhör inte bara vuxna och äldre människor, utan den börjar redan vid födelsen och kan tidigt aktiveras i människans hjärna. Redan som barn behöver vi på ett enkelt sätt börja prata om människovärde. Skolan kan ha en viktig roll i denna utveckling och det är vuxnas uppgift att locka fram barnens filosofiska tankar genom fritänkande utan religiösidentitet. Föräldrarnas makt över barnens livsåskådning bör minskas, och barn behöver bli medvetna om rätten till sina tankars självständighet. Det är ett utvecklingsområde som vi humanister bör arbeta med genom att påverka politiken att införa livsåskådningskunskap istället för religionskunskap i skolan. Detta skulle vara ett mycket effektivt sätt för barnen att tidigt komma i kontakt med sekulär humanism som en filosofisk och naturalistisk livsåskådning.

*Shilan Hasan,
styrelseledamot i Humanisterna Örebro*

En vital demokrati kräver politisk anständighet?

DEBATT!

Av Anders Källström

Demokratin skall vara vital. I min förra artikel (210930) argumenterade jag för att en vital demokrati kräver politisk integritet. I denna artikel är det dags att ta upp ett annat villkor för en vital demokrati: *anständighet*.

Politisk anständighet är att respektera andras rätt att uttrycka sina åsikter - även om man ogillar åsikterna. I det ingår förstås att visa *respekt* för motståndaren som person. Voltaire tillskrivs "jag avskyr kanske dina åsikter men är beredd att dö för din rätt att få uttrycka dem". Det citatet fångar mycket av anständighetsbegreppet.

Varför är anständighet så svårt inom politiken? Jo, kampen om makten blir lätt smutsig. Jag tänker här på den gamle politikern som sa att "det är med politik som med korv, man skall inte se på när den görs". Särskilt smutsig blir politiken när mycket står på spel: valrörelser med osäker utgång; stora och infekterade beslut; personval till attraktiva uppdrag och ifrågasättande av ideologiska fundament är fyra exempel. Partier och politiker som är illa ute i sådana situationer får lätt panik och gör i stridens hetta sådant som de inte skulle tillåta sig i andra situationer.

Denna typ av oanständighet är dock relativt offentlig och kan därför lätt både observeras och kritiseras av motståndare och media.

Den mest skadliga formen av oanständighet är däremot inte offentlig, men tenderar att förekomma på näst intill vartenda politiskt möte. Så här fungerar denna:

Ledande politiker vill ha anhängare som tycker som de själva. De är samtidigt rädda för aktiva som agerar självständigt och hotar den politiska ledaren.

Här har, med andra ord, demokratin och politiken rakt motsatta intressen. Demokratin bygger ju på debatt. Denna skall demokratin uppmuntra. Att det är *jobbigt*, för den som har makten, att det också finns partikamrater som tycker något annat... ja, det är en helt annan historia.

Hur hanteras politiska motståndare och partivänner som konkurrerar med de politiska ledarna om makten? Jo, med hjälp av *härskarteknik*. Här finns en hel "verktygslåda":

1. Var otrevlig, avbryt, prata för länge (filibuster), bli arg.
2. Baktala, sprid negativa rykten, misstänkliggör, underminera andras karaktär och goda rykte.
3. Psyka, osynliggör, ignorera (vägra repliker om det blir debatt).
4. Missförstå!
5. Värna ditt kunskapsövertag. Informera inte. Knäpp andra på näsan när de har fel.
6. Se till att det blir "ont om tid"
7. Satsa på populism. Det gör de seriösa tråkiga.

8. Bygg din plattform på nepotism och kameraderi. Gynna anhängare/missgynna konkurrenter.

9. Ställ dina anhängare på scenen, och be dem att prata länge så att motståndarna inte får chansen!

10. Bjud "för många" till mötet. Massmöten neutraliserar den enskilde.

11. Stå upp och titta ner på din motståndare...

12. Skapa en kultur som är svår att leva upp till så att motståndarna känner sig obekväma.

13. Skapa ett starkt PK-tryck och utveckla former för "public punishment".

Lyckas verkligen denna typ av härskande? Tja, det beror på...

Svaret är nej - om teknikerna utövas klumpigt, snabbt och brutalt. Donald Trump, exempelvis, lär ha frosat i *alla* härskarteknikerna på listan ovan, utan att ens försöka dölja det, och blev - kanske därför - inte omvald 2020.

Svaret är ja - om härskartekniken

utövas sublimt. Då fungerar den som en långsamt verkande förgiftning av konkurrenterna. Doserna är då små, frekventa och utdelas under lång tid. Den som utsätts för härskartekniken känner allt mer olust, i takt med att förgiftningen fortsätter, och ger förr eller senare upp. Om utövaren härskat riktigt skickligt är det inte ens säkert att andra mötesdeltagare lägger märke till vad som händer.

De flesta, som blir politiskt engagerade, slutar snabbt. Det är väl dokumenterat. Fler än någonsin hoppar till och med av sina politiska uppdrag mitt under mandatperioden. En betydande andel av de aktiva politikerna är, som ett resultat av detta, nybörjare.

Anständiga människor accepterar i allmänhet inte oanständighet. När politiken präglas av oanständiga personer kommer de anständiga att lämna den och då är det till slut bara de oanständiga kvar.

Det bidrar inte till en vital demokrati.

*Anders Källström,
Ordförande i Humanisternas Vital demokrati*

Makt, moral och sexmissbruk

DEBATT!

Av Harry Margulies

Makt, moral och ondska är centrala begrepp i religiösa skrifter. Frågorna sätts i blyxtbelysning efter det chockerande avslöjandet om tusentals pedofilmisstänkta katolska präster.

Efter avslöjandet i Frankrike om 100 000-tals barn som sex-offer för

katolska prästers maktmissbruk borde vi sluta tassa så försiktigt av rädsla för att kränka de troende.

Inget tyder på att prästerskapets sexuella utnyttjande begränsas till Frankrike eller i tiden. I bara Frankrike har under åren över tvåhundra tusen offer hittats. Hur ser det ut i resten av världen? Den makt som

följer av bikten där prästen ges rätt att i Guds namn förlåta är på många sätt oändligt stor. Denna makt korrumperar.

Religiösa institutioner utövar en oproportionerlig makt över oss. Abortdebatten i USA har starka anknytningar till tro och religion. I Israel har den lilla religiösa mino-

riteten kontroll över familjerätten. I muslimska stater har de styrande i regel fullständig makt. Och dessutom ofta en moralpolis.

När vi tydligt belyser religiösa frågor anklagas vi för ateistisk propaganda. Man blundar för att religiösa föräldrar och institutioner har full frihet att indoktrinera barnen. Därmed inte sagt att föräldraansvaret ska urholkas.

Det är populärt bland kyrkliga institutioner att tala om demokrati, men när Jesus väl återkommer till jorden upphör all demokrati. Det blir Guds rike

Byt ut Jesus mot Mohamed (eller tvärtom) så ser man att det finns så många sätt att tro på Gud och slåss för just sin rätta tro. Alla inte kan ha rätt. Den rimliga slutsatsen är att alla har fel.

När Gud skapade världen sa han: Varde ljus! Men var han så tydlig? Han gav sin skapelse på jorden, mänskligheten, texter som var så svårförståeliga och mystiska att de kan tolkas på olika sätt som leder till slagsmål och krig.

Gud ger till och med, för all framtid, människorna skulden för att Adam och Eva inte skötte sig i paradiset. Kyrkliga organ bestämmer att det löser sig bara man stänker lite vatten på en bebis huvud.

De religiösa kräver mer makt utöver redan oproportionerligt stor sådan.

Koranen är en perfekt bok som inte borde kunna missförstås. I den finns

många hatfulla texter. Bland annat där icketroende ska grillas och huden förnyas så att smärtorna förnyas.

Det är lätt att kritisera någon annans tro. En kristen kan inte begripa att Mohamed flög på en bevingad häst och en muslim kan inte tro att Jesus var son till Gud och dog på korset.

Är heliga texter moraliska? Och lämpade för barnens söndagsskola.

Några exempel:

- Redan i begynnelsen mördar Kain sin bror Abel och undgår straff.
- Den gudfruktige Lot får besök av manliga änglar och stadens män samlas för att våldta de av Gud ned-sända besökarna. Lot erbjuder sina oskyldiga döttrar för våldtäkten. Var finns moralen?
- Lots hustru blir en saltstod. Med alkoholens hjälp förför Lots döttrar sin far för att människosläktet skall leva vidare. Moral?
- I gamla testamentet finns berättelser om bebisar som slås mot klippor. I nya testamentet är Jesus definitivt för slaveri.

I Koranen finns liknande texter.

Ursäkten är att man ska ha ett allegoriskt (bildligt) förhållningssätt till heliga texter. Det gör inte texterna mer läsbara för barn. Det styrker min tes att Gud kunde ha inspirerat till tydligare och klarare texter som vi alla kunde förstå.

Varför tillåter Gud all ondska. Förklaringen är att vi inte förstår hur Gud verkar, på sitt mystiska sätt.

När påven anmodar oss att be Gud stoppa coronaviruset, känns det lite sent påkommet. Varför be den all-seende Gud ändra sin uppfattning om vad han från början visste skulle ske.

Samma sak gäller när påven uppmanar till fasta för att få till stånd ett bättre läge i Afghanistan. Var fanns Gud innan? Gud får inte heller skulden för att 230 000 människor dör i en tsunami. Istället tackar man för de få överlevande. Slutsatsen är att Gud inte är handlingskraftig, snarare impotent.

Låt mig avsluta med ett utdrag ur Herrens bön.

*Vårt dagliga bröd giv oss idag...
och inled oss icke i frestelse...
Ty riket är ditt och makten och här-
ligheten
i evighet.*

Gud har makten. Vi ber honom att inte inleda oss i frestelse. Är inte det Satans jobb? Man skyller på översättningsfel. Och bortser från att vi i generationer använt den gamla lydelserna – utan att reflektera.

Gud kan begränsa vad Satan kan göra mot Job. Har Gud Satan kvar för maktens eller moralens skull eller för att ondskan ska fresta oss? Han skulle enkelt kunna göra sig av med den Fan.

Harry Margulies, författare till nyutkomna boken Why is it? – en ifrågasättande bok om ett antal centrala religiösa frågor.

När godhet öppnar för övergrepp

DEBATT!

Av Ingvar Åhman-Eklund

När man är tolerant och visar godhet mot andra så är det viktigt att vara säker på att resultatet verkligen leder till något gott och humant.

En egenhet med religioner är att deras religiösa budskap alltför ofta leder till sin motsats, till ondska och i värsta fall övergrepp. Det är viktigt att vi humanister visar på detta när det inträffar.

I Sverige har man visat stor tolerans mot landets muslimer för att de som en nyinvandrad minoritet inte skulle känna sig utsatta och diskriminerade. Man skall visa sig tolerant mot deras kultur och med denna tolerans som grundsyn på sikt integrera dem i den svenska livsstilen. Men tyvärr har många av deras egna, främst deras döttrar, utsatts för kränkande övergrepp som försämrat livet genom detta.

Risken för att utmålas som rasist har gjort många rädda för att säga ifrån mot muslimer om övergrepp som könsstympningar och tvångsgiften. Personal inom socialtjänsten och skolan har tigit om övergrepp som de sett. Det finns även personal som delat förövarnas värderingar. Kommunal personal som överför kvinnofientliga värderingar till

stadsdelar och verksamheter där de är verksamma.

Tyvärr har denna "godhet" öppnat för att många muslimer, absolut inte alla, kunnat fortsätta att könsstympa sina döttrar. Det finns olika beräkningar på hur många muslimska tjejer som drabbats. Beräkningarna pendlar mellan 38 000 och 75 000. Det är hur som helst ett mycket vanligt och spritt övergrepp och det pågår säkerligen fortfarande. Sverige har genom en naiv och missriktad godhet svikit alla dessa flickor genom att låta stympningarna pågå här och i hemländerna.

Detta är en del av en hederskultur som förekommer inom islam. Det sker även stympningar i andra kulturer men mest inom islam.

Vi måste ha kurage att stävja sådana här övergrepp. Vi måste hitta bra former för att få folk att förpassa sådana otäcka ritualer till historiens sophög. Genom att föräldrarna i vissa fall låter utföra ingreppet i hemlandet är det effektivast att få de nyhitkomna att själva ta avstånd från gamla brutala sedvänjor. Vi måste säga ifrån tills de själva inser att det inte går att förena med ett

rättskaffens liv i Sverige. Det blir även ett gott stöd till de utsatta tjejerna och ett avståndstagande från hederskulturen och bristen på rättigheter för tjejerna.

En del muslimska förskolor i Malmö är ett annat exempel på hur personalens rädsla och feghet går ut över barnens lekar och samvaro. Hur man försöker vara goda mot alla. Många föräldrar där hindrar flickor och pojkar att leka tillsammans. Könen skall hållas separerade kräver de, flickorna tvingas också att skyla hela kroppen med kläder även i den hetaste sommarsol. Något som den "goda" personalen godtar.

Vi måste förena ett konsekvent och hårt avståndstagande mot religiösa sedvänjor och påbud som skadar människor samtidigt som vi framhåller att den bästa vägen till demokrati är ett öppet sekulärt samhälle. Vara säkra på att det vi uppfattar som godhet även är det för alla det berör.

Hederskulturen och den missriktade godheten undergräver humanismen och demokratin.

*Ingvar Åhman-Eklund,
Medlem sedan många år*

Dikter

Hur är man god?

*Att vara god är det svåraste och det viktigaste att lära sig
Man blir aldrig färdig. Man kommer aldrig fram
Man får leva så gott man kan med det man har lärt sig
Medan man lär sig mer.*

*Godhetssträvandet är en slags delmängd av filosofi,
Där man ständigt söker sanningen i frågan Vad är gott?
Bonosofi, kanske?*

*Livet ger en gott om tillfällen att öva. Man lär sig hela tiden.
Genom att försöka göra gott,
och ibland till sin förvåning råka göra ont i stället
Då är det goda att kunna ta in detta
fast det gör ont
fast det gör gott.*

*Ja, det goda är att utvärdera resultatet och vara öppen för att lära
Och att minnas och försöka göra bättre nästa gång.*

*Man kan göra ännu bättre försök genom att vara nyfiken
och ta del av andras levnadsöden och slutsatser
I böcker, webforum, poddar, filmer
Även om man ofta kan finna att det man behövt veta
fanns att finna i böcker, webforum, poddar, filmer
som man inte ens visste fanns eftersom ingen i ens närhet pratar om dem
för att det är för känsligt eller för att de inte hade en aning.
Eller för att det är så känsligt för en själv
att man låter sina fördomar styra en bort därifrån.*

*Har man tagit del av allt, är man god då?
Troligen inte helt. Då har man troligen inte hunnit handla
Och att inte handla är också en handling. Som ofta kan vara ond.*

*Vissa vågar ingripa för ofta – men de är få.
De många vågar ingripa för sällan.
Det gör att de varken lär känna sig själva eller sina medmänniskor
så bra som de borde.
Om man vågar göra något, vadsomhelst
om ingen tvärdör av lär man sig i alla fall något nytt.*

Kan man då egentligen bli helt god?

Troligen inte.

Det är svårt att balansera uppmärksamheten

Optimera även optimeringen

Räkna med även sig själv

... Och även om man lyckas skulle man troligen sprida mindrevärdeskomplex.

Men man kan alltid bli godare och man kan göra så gott man kan

Givet situation och total energinivå.

Är energin totalslut och situationen askass

kan man bli något godare

genom att hantera sitt utbrott något bättre än på det allra minst produktiva sättet

... det kan ibland vara det godaste alternativet

Att inte flippa och slå ihjäl någon till exempel.

Och sen helst lära sig av det och gå och söka hjälp.

- Martin Björnsson, betraktare

Ibland är det lätt att vara god.

Nornans dom

Jag sliter sönder väven med tänderna

Jag krossar ödets blåskiftande sländtrissa

och tiden viker min fot

och jag faller ner

i mörkt vatten

- Amanda Sköld

Ett minnesvärt samtal

Av Håkan Jenner

Då och då händer det att man i ett sällskap börjar tala om livet och livets mening, och man tänker tankar man inte alltid tänker annars. Jag minns en sommarkväll på en altan med några vänner. Stillhet och barnen sover därinne. Vi kommer att

tala om livet, hur det ska vara och hur det kan värnas.

I samtalet funderar vi en stund på ord man kan ha som ledstjärna. En av oss återger ett tänkespråk, som gått i arv från mormodern: "Pengar

kan man mista, pengar återfå, lägga i en kista och förvara så. Men tiden, tiden, den är förliden och kommer aldrig mer igen."

Mormor sa det alltid ganska dramatiskt, nämner vår vän, och länge tog

jag det som en mörk bild av förgängligheten. Men sen förstod jag det på ett annat sätt. Som en Livets uppmaning: Var aktsam med tiden du fått och gör något gott av den! Var vaksam på vad livet har att ge och gör ditt levnadslopp till något värt att minnas och alla stunder fyllda med mening.

En annan i vårt sällskap sa då något om att grundfrågan i livet kanske kan vara "Människa, var är du?". Och lite reflekterande fortsatte vår vän: Det är den första frågan som ställdes till människan enligt en av våra äldsta berättelser, det är Guds fråga till Adam när han gömt sig i lustgården. Frågan kan ses som en uppmaning till självvrannskan som riktar sig till varje enskild människa: Var är du i livets skiften och hur nyttjar du din utmätta tid? Vill du gömma dig undan ditt ansvar som människa eller söker du din rätta väg?

Så pågick samtalet. Det var ett fint samtal, präglat av öppenhet och eftertänksamma gensvar. Jag kommer ihåg att vi också dryftade hur man kan se på livet som sådant, hur det får innehåll och sammanhang.

Tankar om berättande

Berättande präglar våra liv, kom vi fram till. För oss själva och i samtal med andra synar vi hur det är och hur det blev som det är och vad, av allt man varit med om, som har haft betydelse. Frågor som då finns i bakgrunden: Vad i våra liv är och kommer att vara viktigt? Vilka möten och händelser blir laddade med mening? Livets förlopp blir belyst.

Men berättelsen är inte huggen i sten. Svaren på frågorna provas och omprövas, i en ständig process.

Under livets lopp väljer man och väljer bort olika inslag i berättelsen, med hänsyn till vad man i ett visst skede i livet anser vara betydelsefullt. Vi får olika roller och erfarenheter, våra åsikter och värderingar påverkas av livshändelser och diskussioner i samhället. Och oförmådan kan gammalt bli återuppväckt; något påminner en om något man trodde man glömt. Allt som allt kan sägas: Vi reviderar och redigerar det som sker, i en strävan att skapa en meningsrik helhetsbild!

Tankar om tid

Vi kom också in på ett resonemang om tid, att tänkandet om våra liv påverkas av våra tankar om tiden. Det finns i vår kultur en utbredd föreställning om att tiden har en början och ett slut och att den går att mäta och beräkna. Tankebilderna är en sorts tallinje. Men det finns andra synsätt. Ett är att se tiden som ett träd.

Då öppnar sig ett svindlande perspektiv! Var och en kan se sig själv i just detta nu på en grens yttersta spets – och hur blev det så här? Runt omkring finns alla banor som inte beträddes, alla tänkbara händelseförlopp som aldrig blev ... Men tänk om det som inte hände ändå hade hänt? Och tänk om det som hände inte hade hänt? Då hade man

suttit på en annan gren! Med ett annat livsförlopp, andra erfarenheter och annat att berätta.

Våra mentala bilder av tiden påverkar hur vi upplever tillvaron i olika avseenden. Ser vi tiden som en tallinje eller måttstock blir bilden den här: Vi föds vid nollan och det ena läggs till det andra i en rad av tilldragelser och år. Men uppfattar vi det hela som ett träd blir vi på ett

helt annat sätt medvetna om alla val som gjorts i livets förgreningar.

Det blev så-och-så för att jag valde det som stod till buds. Det blev så-och-så för att jag lät det som tilldrog sig passera. Och så vidare.

Händelserna har inte bara radats upp efter varandra, nuet är inte en obetingad följd av det förflutna. Val och icke-val förde oss hit. Det är vad man ser, om man ser tiden och livet som ett träd!

Fortsatta tankar

Vi satt länge och resonerade, och jag tror att alla hade insikter med sig efteråt. För min del blev det upprinesen till en bok: *När livet kläds i ord – en essä om livsberättande och skapande av mening* (finns på Adlibris och Bokus). Jag har spunnit vidare på tankarna här och även gett en teoretisk inramning, sammanvävd med skönlitterära inslag och dialoger.

Håkan Jenner

Respons på Önskan om humanistiskt gravskick

Av Annelie Berntsson Berg och Ulf Gustafsson

I ett tidigare nummer av Humanisten skrev vi artikeln Önskan om humanistiska gravskick. Nu vill vi kortfattat berätta om den stor respons som kommit på artikeln.

Artikeln var ett försök att sammanfatta de önskemål humanister har på hur de vill att askan efter dem ska kunna hanteras och spridas, samt hur de vill bli begravda. Idag är mycket av det som efterfrågas inte tillåtet i Sverige. Syftet med artikeln var att stimulera till diskussion i ämnet och därigenom utveckla Humanisternas ställningstaganden i dessa frågor.

I oktober gjordes ett medlemsutskick som efterfrågade synpunkter på ämnet. 57 medlemmar svarade och lämnade sina kommentarer. Utöver detta har tre lokalavdelningar diskuterat gravskick i möten.

Nästan alla som svarat tycker detta är en viktig fråga och över lag är reaktionerna väldigt positiva. Både till förslagen i artikeln och till att Humanisterna driver frågan. Vi vill tacka för alla kommentarer. De är värdefulla för vårt fortsatta arbete. Bland Humanisternas medlemmar finns det två radikalt olika personliga synsätt. Vissa vill absolut inte bli begravda på en religiös begravningsplats eller spridas i en minneslund där det finns religiösa symboler. Andra bryr sig väldigt lite om vad som händer med deras kropp efter döden. Ser detta som en ickefråga. De är döda och anser att de efterlevande får bestämma. Båda dessa uppfattningar är rimliga.

Utöver de gravskick som togs upp i artikeln har det påpekats att frys-torkning kan vara en framtida miljövänligare begravningsmetod. Inga andra nya önskemål fanns i svaren men vi kan tillägga att det idag finns andra komposteringsalternativ i exempelvis USA som håller på att tas fram och skulle kunna komma att bli alternativa sätt att ta hand om våra döda kroppar.

Vi fick lite negativa feedback på vår artikel, men den som kommit är viktig. I huvudsak är det två aspekter som tas upp; personlig integritet och en värdig hantering.

Vad det gäller den personliga integritet och individens rätt önskas det att detta lyfts fram tydligare än hur det görs i artikeln. Det är alltid den avlidnes önskan som ska sättas först. De efterlevande måste följa denna önskan.

Men vad göra när den döde inte meddelat sin vilja eller då små barn har dött? Kan de anhöriga då fritt bestämma hur den avlidnes kropp ska hanteras eller ska staten föreskriva en allmänt accepterad metod? Dessa frågor har inga enkla svar och en större frihet i gravskick gör det mer komplicerat.

Den andra gruppen av kritiska synpunkter handlar om att den dödes kropp måste hanteras på ett värdigt sätt. Det finns en oro att de nya metoderna och ett mer frihetligt regelverk kan leda till att individens värdighet skadas. Det kan till och med, utifrån ens personliga uppfattning, bli osmakligt och makabert när döda hanteras på nya sätt.

Med detta sagt tål det att upprepas att de flesta kommentarerna till artikeln var positiva. Nu kommer alla era kommentarer beaktas i förbundsstyrelsens vidare arbete med denna fråga.

Döden är en del av livet och gravskicken i Sverige behöver bättre anpassas till vår humanistiska livsåskådning.

Annelie Berntsson Berg och Ulf Gustafsson

From saints and war heroes to science heroes

– support a scientific Polish calendar

Av Maciej Podgórski

Flera ortodoxa och katolska länder ger varje år ut en årskalender med information om helgon och religiösa gestalter. I Polen lyfts dessutom krigshjältar fram i de nationalistiska kalendrarna. En av våra polska humanistvänner har tagit det som sin mission att göra en vetenskaplig variant av kalendern och skicka ut till skolor och barnhem runt om i Polen. Det här är hans brandtal för denna kalender som han även ber om hjälp från oss för att kunna trycka och sprida.

Why a calendar without name days, holidays and historical war moments?

The current changes in Polish education clearly promote religiosity and nationalism among young people. The Scientific Calendar is an initiative that stands in opposition to these changes.

By presenting 365 events from the history of mankind, we prove that scientific achievements have had the greatest impact on who and where we are today.

We want to celebrate real and understandable events (which is certainly not, for example, the feast of Corpus Christi).

We do not agree with promoting war heroes as the most important figures in history, we want to shift the focus from wars to development, from destruction to creation.

National heroes should become figures who had a real impact on the whole world (such as Maria Curie-Skłodowska).

Just like last year, we send 1000 calendars for free to elementary schools, but this time also to orphanages.

During the second edition, we took into account the feedback we received from schools and from you. First of all, we increased the readability of the calendar

by double-sided printing and dividing the year into two halves. Thanks to this, we can increase the font and the attractiveness of information.

A novelty is also a dozen events that took place in the world of science in 2021! They received a special icon that distinguishes them.

We invite you to support the second edition of the Scientific Calendar. You can do this via bank transfer:

Fundacja Teraz Nauka
45 1600 1462 1899 2571 0000 0001

or supporting our public fundraising on zrzutka.pl (polish language only):

<https://zrzutka.pl/kalendarz-naukowy-2022>

If you find our idea worth supporting, your donation at will be greatly appreciated!

*Maciej Podgórski,
founder of Fundacja Teraz Nauka*

Då internationella transaktioner fortfarande är ganska svårt och dyrt att hantera så har denna organisation ännu inget internationellt lätthanterligt betalningssystem. Det går att swisha Janna Aanstoot på 0732-558873. Skriv POLEN i kommentarsfältet så vidarebefordras pengarna.

Tre generationer har fått trygghet

Av Sven Olof Andersson

Mme Mahjouba Edbouche är en av Marockos mest kända socialarbetare. HumanistHjälpen har sedan 2008 stött hennes räddningsarbete på kvinnohus och förskolor. Hon vägrar separera mödrar och barn, då familjer av hedersskäl exkluderar ogifta gravida döttrar. Jagar dem på porten, eller värre, hederstraditionen kan vara skoningslös. Och hon arbetar ständigt för återförening av familjer.

Hemmens exkludering kan också bestå av undangömmande och isolering. Barn med någon fysisk eller psykisk defekt kan isoleras och gömmas undan. Eller giftas bort utan samtycke, till en annan slags isolering.

Samhällssystemet exkluderar också. Massor av kvinnor och barn saknar nationell identitet. De står utanför samhällets service och rättigheter, som högre utbildning, bostad, fast anställning, körkort, pass. Det krävs en manlig släkting som godkänner släktskap och registrering. Detta stoppas ofta av hederskulturen. Att själv utan kunskap och pengar kämpa juridiskt för sin rätt till nationalitet, är i princip omöjligt.

I den här berättelsen har alla sorters exkludering blandats under tre generationer. Den visar hur Mme Mahjouba kämpar för att rädda barn, mor och mormor från fortsatt utanförskap och misär.

Mormor Fadma föddes på 50-talet. Hon var dövstum och registrerades av tradition och familjeheder aldrig som medborgare. Hon isolerades från samhället. Det gav ett liv i fattigdom och isolering, med dålig hälsa.

Dottern Rika föddes på 80-talet. Eftersom Fadma saknade nationell identitet kunde inte heller dottern få någon. Livet blev därefter. Rika levde isolerad

Amira är rena charmtrollet, ständigt glad och leende. Särskild nu när mamma och mormor är sams och sitter där och teckenpratar och tant Mahjouba killar mig under hakan. Livet har löst sig till det bättre för tre generationer! Tack alla gamla och nya donatorer!

från omvärlden i familjens ensligt belägna gård högt uppe i Atlasbergen, blev herde för familjens djur.

Barnbarnet Amira föddes i år. Rika hade efter en överfallsvåldtäkt blivit gravid. Av familjeheder låstes hon in hela graviditeten. Någon larmade polisen, som fritog mor och dotter. Men Rika ansågs inte kapabel som förälder, efter att ha levt socialt isolerad hela sitt liv. Amira togs till ett barnhem. Hon blev inte heller registrerad, eftersom inte mamma var det. Våldtäktsmannen nekade till både gärning och registrering.

Tre generationer stod därmed utanför samhällets service och rättigheter. Det var inget som Mme Mahjouba kunde acceptera! Rika fördes till kvinnohuset på Ahddane och fick sina första sociala kontakter med andra än familjen. Började prata, fråga och umgås med personal och andra mödrar. Mme Mahjouba

fick mormor Fadma att besöka dotter och barnbarn. Slutligen förstod hon hur illa familjen handlat och hur onödigt det varit, ingen lag eller religion hade krävt det. Bara traditioner och skamkänslor.

Återföreningen var ett faktum. Mormor får vård för skador och sjukdomar som aldrig tagits om hand. Rika får behandling för snedväxt rygg och misskött tänder. Efter juridisk kamp har lilla Amira återförenats med sin mamma. Lillan ler och bubblar och tittar hänfört på då mamma och mormor talar med teckenspråk.

I jakten på identitet åt tre generationer har Mme Mahjouba, personal, Rika och Amira sedan gjort många krävande långresor runt Atlasbergen. Intervjuat släktingar, jagat intyg på domstolar, anlitat jurister och advokater. Nu är kampen vunnen. Tre generationer har registrerats, folkbokförts, som medborgare i sitt eget land! Våldtäktsmannen har internerats. Rika får stanna upp till ett år på kvinnohuset, för att få social träning, lära sig läsa, få en utbildning, skapa ett eget liv med lilla Amira. Stora kostnader har framgången kostat, minst femtio tusen dirham (ungefär lika i kronor). Pengar som egentligen inte finns, Ahddane får inga bidrag för det sociala arbetet. Men sådant stoppar inte Mme Mahjouba, kostnaderna tas med hopp om att pengar kommer från olika givare.

– **Allt hänger på** våra kära donatorer, bekräftar Mme Mahjouba. Utan alla era varma hjärtan skulle vi inte kunna rädda någon alls. Känn alla den värme som kommer tillbaka från tre generationer av lyckliga människor! Tusen tack för gamla och nya donationer!

Sven Olof Andersson

Ditt STÖD behövs!

Mot förtryck av mänskliga rättigheter

DITT STÖD GÅR TILL

Marocko: Hedersutsatta mödrar och barn.

Oum El Banine och Ahddane, kvinnohus och daghem, samt barnhemmet Tarouanou.

Uganda: Sekulär-humanistisk skola, stöd till HBTQ-nätverk.

Katumba Parents Humanist Nursery & Primary School samt Sexual Minorities Uganda

Sverige: Hedersutsatta ungdomar.

Bland annat till GAPF (Glöm Aldrig Pela och Fadime) och VHEK (Varken Hora Eller Kuvad).

Hela världen: Akut hjälp och opinionsbildning.

Bland annat efter upprop från International Humanist and Ethical Union (IHEU).

HumanistHjälpen började som en medlemsinsamling inom Humanisterna, omvärlden räknar med vårt stöd!

PlusGiro 90 02 79-1
Bankgiro 900-2791

DONERA DITT STÖD • BLI MÅNADSGIVARE • SPRID KUNSKAP
Ge ett Gåvobevis - Värmer dig, mottagaren och nödlidande

www.humanisthjälpen.se
kansli@humanisthjälpen.se

Håll din kontaktuppgifter uppdaterade

Det är viktigt att vi som medlemmar ser till att våra kontaktuppgifter i Humanisternas medlemsregister är uppdaterade. Inte minst för att du ska få medlemstidningen skickad till dig. Meddela därför om du flyttat, bytt e-postadress eller telefonnummer. Detta kan göras på två olika sätt.

1. Kontakta kansliet på telefon 070-429 77 36 eller e-post: kansli@humanisterna.se
2. Logga in på webbsidan accounts.myclub.se. För att logga in eller skapa konto måste du använda den e-postadress som du tidigare angett till Humanisterna.

Humanisternas kansli

Posttidning B
Humanisterna
c/o Ulf Gustafsson
Älggräsvägen 17
146 50 Tullinge

Albert Engström, Verner von Heidenstam och Gustaf Fröding leker satyrer på Sandhamn sommaren 1896. Foto: Sannolikt J.A.G. Acke

DE GODE OCH DE ÄDLE

Jag vill ej vara ädel, jag vill ej vara god,
de gode och de ädle de ställa upp sin stod
i skönaste belysning på högsta piedestal
med inskrift om bedrifter i hörnet av sin sal.

Sen stå de och betrakta sin älskliga bild,
hur ädel är ej minen, hur god och blid och mild,
de tänka i sitt hjärta: si, allt är ganska gott!
– men bakom står Hin onde och hostar så smått.

Gustaf Fröding ur Nya dikter (1894)